

VEREENIGING
TER BEOEFENING VAN DE KRIJGSWETENSCHAP.

1866—1867.

Verslag der bijeenkomst van den 25sten Januarij 1867.

De Onder-Voorzitter, de heer STARING, opent de Vergadering, bij afwezigheid van den Voorzitter.

In de eerste plaats deelt hij mede, dat door den heer E. R. SYPKENS, zich noemende Vrijwilliger van 1830—1833, zijn ingezonden 3 exemplaren eener door hem uitgegeven brochure, getiteld: *Engelands weerbaarheid ten opzichte zijner scherpschutters-vereeningen, de Nederlandsche jongelingschap ten voorbeeld aangevozen. Een woord van ernst aan de Nederlandsche natie en hare vertegenwoordigers, bij de toezegging eener nieuwe wet op de schutterijen*, door E. R. SYPKENS, schrijver van: *De volksgeest van 1830—1831 herdacht*, en van de: *Blikken op de Ruiters standbeeld, opgedragen aan Zijne Koninklijke Hoogheid den Prins van Oranje*. Amsterdam, WEYTINGH EN BRAVE, 1861. Deze exemplaren zijn ingezonden met de mededeeling, dat er nog 300 à 400 tegen den prijs van 25 cents het stuk voorhanden zijn. De schrijver wenscht die te verkoopen, doch de opbrengst te doen dienen tot stijving van het Fonds tot aanmoediging van de gewapende dienst. De leden, die de brochure verlaugen te koopen, gelieven dit op te geven aan het Bestuur, dat zich gaarne met de verdere bezorging belast.

Verder deelt de heer STARING aan de Vergadering mede, dat de Minister van Oorlog aan de Vereeniging heeft gezonden twee

1866/67. 12

exemplaren van de eerste aflevering der *Memoriën en Verslagen*, door het Departement van Oorlog uitgegeven, welke eerste aflevering behelst het rapport der commissie, die zich naar Zwitserland heeft begeven, om de proeven met achterlaadgeweren bij te wonen.

Het Bestuur heeft Zijne Excellentie dank gezegd, en de Vereeniging aanbevolen voor het vervolg en voor andere mededeelingen van dien aard.

Aan de orde is de behandeling van het voor dezen avond bepaalde onderwerp :

Over de vereeniging van het leger hier te lande met het Indische.

De waarnemende Voorzitter geeft hierover het woord aan den heer NETSCHER.

De heer NETSCHER zegt het volgende :

Mijne Heeren !

Tot onderwerp van behandeling in de Vergadering van dezen avond, heb ik een zeer gewigtig en zeer moeilijk vraagstuk gekozen, waarover reeds veel geschreven en veel gesproken is ; het geldt namelijk het al dan niet wenschelijke, het al dan niet mogelijke eener vereeniging onzer beide legers : in Europa en in Oost-Indië.

Ik heb dit onderwerp in twee afdeelingen gesplitst, die elk eene op zich zelf staande quaestie uitmaken, namelijk :

1°. de vereeniging der legers in hun geheel ;

2°. de vereeniging der officiers-kaders.

Deze afscheiding heb ik nuttig geacht ter voorkoming van begripsverwarring, die wel eens heeft geheerscht in vroegere discussiën en geschriften over deze zaak. Ik zal trachten voor elk dezer vraagstukken het vóór en tegen toe te lichten. Ik zal met U onderzoeken in hoeverre elk dier stelsels zou zijn in het belang van 's lands dienst, in het belang van 's lands schatkist, en in het belang der betrokken personen ; en deze laatste vraag mag hier volstrekt niet op den achtergrond geschoven worden, want alhoewel het in theorie zeer schoon klinkt en zeer juist is, dat het particulier belang voor het algemeen belang moet achterstaan, zoo zou eene krenking der belangen of eene merkelijke vermin-

dering der voordeelen van de individu's in dit geval onvermijdelijk tot groot nadeel van 's lands belang uitloopen.

Maar behalve de beschouwing van het *wenschelijke* der zaak, wensch ik ook *hoofdzakelijk* met U het al dan niet *uitvoerbare* van dergelijke verandering te bespreken, daar het mijn doel is zoo mogelijk eenig practisch nut te stichten met dit onderzoek. Ik zal daarbij trachten de grootste onpartijdigheid in het oog te houden, waartoe mijne positie als officier bij het Nederl. leger in Europa, — die er echter niet tegen op heeft gezien, om tweemaal bij de troepen in onze overzeesche bezittingen te zijn gedetacheerd geweest, — wel eenigszins als waarborg kan strekken.

Beginnende met het 1e hoofdpunt, wil ik thans overgaan tot de uiteenzetting mijner denkbeelden:

Eene algeheele vereeniging der beide legers, of, beter gezegd, de vorming van ééne legermagt, om daarmede in de dienst in Europa en in de Koloniën te voorzien, slechts door aflossing der onderdeelen, is m. i. niet wenschelijk en niet mogelijk.

De noodzakelijkheid eener geheel naar de eischen van het klimaat, van de levenswijze en van de oorlogvoering in Indië ingerigte legerorganisatie en legerbeheer, de dringende behoefte aan het Indisch element in dat leger, welke Indische soldaten in Europa niet gebruikt kunnen worden, maken eene uitvoerige wederlegging van dergelijk denkbeeld bijna overbodig.

En toch zijn er nog enkelen, die dat denkbeeld aankleven, daarbij wijzende op het voorbeeld van Frankrijk en Engeland. Ik voor mij zie geene reden om het voorbeeld van anderen te volgen, indien wij zelve bij toeval een stelsel hebben dat beter is, en dat zal ik trachten te bewijzen.

Bij Frankrijk behooren wij trouwens nimmer lessen te gaan nemen omtrent zaken die koloniën betreffen, en wanneer wij in dit geval zien wat Frankrijk met zijn kolossaal leger van 80 à 100 000 man, sedert zoovele jaren bezit, in Algiers heeft uitgerigt, behoeven wij ons waarlijk niet te schamen over de resultaten, die wij met onze uiterst geringe troepen-massa in Indië hebben verkregen.

Maar daarenboven is dat voorbeeld in zijne toepassing bij ons niet juist gekozen. Frankrijk heeft zijne kolonie op twee dagen

stoomens van het moederland gelegen, en is dus niet met ons te vergelijken. Was Java zóó dicht bij, had het een klimaat zoo als Algiers, dan zou het minder bezwaar inhebben, om geheel geformeerde bataillons of korpsen daarheen te zenden, des noods met onze militie er bij.

Een jaar of 6 geleden zijn twee brochures verschenen over de aanvulling van het O. I. leger en vereeniging met het Nederlandsche, van een schrijver onder den pseudoniem ALEXANDER (1). Zij waren met geestdrift, misschien met te veel geestdrift geschreven, en bevatten eenige zeer goede ideën. Daarin werd echter ook het denkbeeld geopperd om onze militie naar de koloniën te zenden. Ik heb reeds toen getracht in geschrifte aan te toonen het ondoelmatige en onuitvoerbare van dergelijken maatregel (2), zelfs al werd er eene volksvertegenwoordiging gevonden, geneigd om de Grondwet in dien zin te veranderen, hetgeen niet waarschijnlijk is.

Het uitzenden van miliciens voor de dienst in tropische gewesten zou een nuttelooze menschenmoord op groote schaal zijn, want onze jonge en naauwelijks volwassen miliciens, zóó bruikbaar als soldaten in Europa, zouden in Indië door ziekte en heimwee wegsmelten als sneeuw voor de zon, en men zou er niet veel dienst van hebben.

In Frankrijk moge men zich daaraan onderwerpen; men is er daar aan gewend, en ook duurt de werkelijke dienst van den conscrit daar slechts ongeveer 3 jaar, hetgeen voor onze verafgelegene koloniën te kort zou zijn. Maar ook zelfs in Frankrijk gaan er vele stemmen op tegen die gedwongen koloniale dienst, en velen wenschen daar, ook in het belang van de kolonie, eene vaste en blijvende legermagt voor Algerië.

Met meer schijnbaren grond kan men ons het voorbeeld van Engeland voorhouden; maar ik vind, dat dit voorbeeld geen navolging verdient, vooral niet sedert de veranderingen, na den opstand van 1857, in Britsch-Indië bij de legermagt tot stand gebracht.

(1) *Nederlands hoogste staatsbelang*, een woord tot de Nederlandsche natie, door ALEXANDER. Kampen, 1861.

Onze Toekomst. Staats- en krijgskundige beschouwing, door ALEXANDER. Kampen, 1861.

(2) *Militaire Spectator*, 1861 en 1862.

Het Engelsche leger voorziet geheel in de dienst van het moederland en van de meeste zijner koloniën, zooals Canada, de Kaap, Nieuw-Zeeland, Australië en zoovele andere, waar het klimaat veel overeenkomst heeft met Europa, of waar geen inboorlingen als soldaten te krijgen zijn.

Maar b. v. in West-Indië zijn 8 sterke neger-regimenten, die er nooit van daan komen, en in Oost-Indië heeft de hoofdmagt tot 1857 steeds bestaan uit een blijvend leger, in dienst der O. I. Compagnie. De vestiging der Britsche magt in Indië is hoofdzakelijk aan dat leger te danken.

Er waren vóór 1857 slechts 25 000 man infanterie en kavalerie van het Koninklijke leger in Britsch-Indië, en het leger der O. I. Compagnie bestond uit 250 000 man, waarbij ongeveer 10 000 man Europeesche troepen, hetgeen veel te weinig was. Ook bestond er, door ongelijke behandeling, steeds de grootste naijver en animositeit tusschen de Compagnies-troepen en de Koninklijke troepen.

Gedurende den opstand, 1857—1859, is men genoodzaakt geweest het getal Europeesche troepen van de Kroon, van 25 000 tot op 95 000 te versterken.

In 1860 is het leger gereorganiseerd; de Europeesche troepen, in dienst der Compagnie, zijn ingelijfd bij het Koninklijke leger, en daarvan zijn nu steeds *in vollen vrede* 65 000 man (Europeanen), dienst doende in Indië. Afgescheiden daarvan heeft men nu nog wel een leger van 113 000 man, geheel uit inlanders bestaande, en slechts met weinige Europeesche officieren, die daar vast bij behooren, doch deze inlandsche troepen, het overblijfsel van de vroeger zoo geduchte Native Army, zijn veel in waarde verminderd, daar de officieren, door de reductie van die magt tot op de helft en door het geheel opheffen der Europeesche regimenten van de O. I. Compagnie, in hunne vooruitzigten aanmerkelijk zijn gekrenkt. Blijkens talrijke en belangrijke artikelen in de Engelsche tijdschriften, o. a. in de *Colburn's United Service Magazine* van het laatste jaar, is die Indische armee thans niet veel meer dan een talrijke gewapende politie-magt.

Deze toestand is niet voordeelig, want alhoewel 65 000 man Europeesche troepen een hoog cijfer schijnt, zoo zou het toch later, in moeilijke omstandigheden, blijken onvoldoende te zijn

zonder krachtige hulp van het inlandsch element, in een land van zóó ontzaggenlijke uitgebreidheid als Britsch-Indië.

Een zoodanigen toestand zou ik voor ons in Indië niet wenschen, want het inlandsch element moet daar steeds een hoofdbestanddeel van ons leger uitmaken. Thans is de organisatie van dat leger, wat dat betreft *goed*; met oordeel en op menschkundige wijze worden de diensten benut van den inlandschen soldaat naast die van zijn Europeschen wapenbroeder, en voor den oorlog tegen den inlandschen vijand heeft deze zamenvoeging tot nu toe uitmuntend voldaan. Eene scheiding, die het onvermijdelijk gevolg zou zijn van eene periodieke aflossing van al onze Europesche troepen, zou den inlandschen soldaten, die de meerderheid van ons leger uitmaken en zulke steeds zullen moeten blijven doen, geheel hunne waarde doen verliezen.

Ik erken ten volle hoe wenschelijk het zou zijn om in Indië, behalve de thans bestaande gemengde legermagt, eenige bataillons te hebben, uitsluitend uit Europeanen bestaande, om bij eventueelen aanval van buiten, op het bedreigde punt aan eenen Europeschen vijand het hoofd te kunnen bieden, want ik vrees dat de inlandsche soldaat, althans in het open veld, geen stand zal houden tegen eenen aanval van Zouaven, van Engelsche infanterie of van brutale Yankees; maar het denkbeeld, om dit met geregelde aflossing en uitzending van geformeerde bataillons te verkrijgen, komt mij verkeerd voor, en wenschelijker zoude ik het vinden, indien het mogelijk was zulke bataillons in Indië zelve, uit geacclimateerde Europeanen te vormen.

Reeds in 1845 opperde de generaal VON GAGERN, destijds als inspecteur van het militaire wezen naar Indië gezonden, het plan om, als proeve, een geheel uit Europeanen bestaand bataillon naar Indië te zenden en om de zes jaren te doen aflossen. Dit plan is toen op onwederlegbare wijze afgekeurd door den toenmaligen kommandant van het leger, den generaal COCHTUS, en het is nooit ten uitvoer gebragt niet alleen, maar bij het legerbestuur is eene dergelijke uitzending nimmer meer ter sprake gebragt, voor zoo verre mij bewust is.

Later is echter herhaalde malen in brochures en tijdschrift-artikelen eene dergelijke uitzending en aflossing, of gedeeltelijke vereeniging der legers behandeld. Dit denkbeeld, waarbij men

dan gewoonlijk spreekt van 6 bataillons, uitsluitend uit Europeanen bestaande, die bij afwisseling in Holland en in Indië dienst zouden doen, die men steeds, niet op de buitenbezittingen, maar op Java disponibel zou wenschen te hebben, en die tevens bij terugkomst in Nederland de kern van ons staande leger hier zouden moeten uitmaken, — dit denkbeeld, of iets dergelijks, is o. a. ook in den laatsten tijd voorgestaan door twee onzer meest bekende en bekwaamste militaire schrijvers, de heeren KNOOP en DE ROO VAN ALDERWERELT, en zelfs in het Voorloopig Verslag van Rapporteurs uit de 2e Kamer over de begrooting van Binnenland-sche Zaken voor het volgende jaar, is ook door sommige leden gewezen op de wenschelijkheid eener vereeniging van de legers, onder mededeeling, dat *alle deskundigen* het daarover ééns zijn.

Ik geloof dat deze bewering niet juist is. Meermalen heb ik van deskundigen het tegendeel gehoord, en ik acht het dus pligtmatig en meer dan tijd, van den anderen kant het ondoelmatige en weinig wenschelijke van dusdanig plan aan te toonen. Ik hoop zoo gelukkig te zijn eenige mijner hoorders daarvan te zullen overtuigen, en ik durf haast de meening te uiten, dat indien de zoo even genoemde bekwame mannen zelf in Indië waren geweest, en dus meer bekend met Indische toestanden, zij het plan even verwerpelijk zouden achten als ik.

Het is opmerkelijk, hoe zeldzaam men dit denkbeeld hoort voorstaan door Indische officieren, of anderen, die met klimaat, volk en levenswijze in Indië bekend zijn.

Het is waar, dat ik hier niet over het hoofd mag zien eene in 1859 verschenen, goed geschreven brochure van den gepensionceerden luitenant-kolonel DE SALIS, van het O. I. leger (1), waarin ook in algemeene termen eene vereeniging der legers, en zelfs uitzending van miliciens werd aanbevolen, maar die toch hoofdzakelijk ten doel had het bevorderen van de vereeniging der officiers-kaders; — ook is dat geschrift destijds zeer goed wederlegd geworden door den heer VAN REES, in eene interessante brochure, hetzelfde jaar verschenen (2).

(1) *Een woord over de vereeniging van het leger in Nederland met dat in Nederlandsch Indië*, door C. P. A. Baron DE SALIS. 's Gravenhage, 1859.

(2) *Is eene vereeniging der beide Nederlandsche legers in het belang van het land?* door W. A. VAN REES. Rotterdam, 1859.

Ik beken dat, toen die brochures uitkwamen, ik meer sympathie voor de eerste (van den heer DE SALIS) dan voor de laatste gevoelde. Ook *ik* dweepte met het idee, om met een compleeten en goed nitgerusten 'roep naar Indië te gaan, dáár welligt actieve dienst en oorlog te zien, en met dien troep weder terug te keeren, rijk aan ondervinding en aan lauweren! Ook *ik* dacht, dat dit 'in 'slands belang zou zijn! Nu ik echter zelf in Indië geweest ben, moet ik volmondig zeggen, dat ik geheel tot inkeer gekomen ben!

Ook de meeste Engelsche officieren, die ik voor en na ontmoet heb, verklaarden zich bepaald tegen hun stelsel en vóór onze wijze van het onderhouden eener vaste en in Indië blijvende legermagt, waarbij het inlandsch en Europeesch personeel met oordeel ondereen gemengd is, en waarbij de aanvulling van Europeanen met kleine detachementen geschiedt.

In het werk van wijlen den kolonel der O. I. genie, DE VAYNES VAN BRAKELL, over de verdediging van Neêrlandsch Indië (1), dat onder een massa van langwijlige détails een schat van wetenswaardige opmerkingen en bijzonderheden bevat, gegrond op de veeljarige ondervinding van dien kundigen officier, lezen wij als diens opinie op dit punt:

„Men moet het wel eens geopperde denkbeeld laten varen, om „het Nederlandsche leger in Indië te laten dienen op het voor- „beeld van onze naburen, de Engelschen. Dat voorbeeld is trou- „wens niet aanlokkelijk, maar bovendien zou ons leger in Indië „die mobiliteit verliezen, door welke het de grootste kracht ver- „krijgt, tenzij het Nederlandsche op den Indischen voet geschoeid „worde. Hieraan is natuurlijk niet te denken, terwijl in ieder ge- „val eene geheel Indische kern van ons leger zou moeten blijven „bestaan, om het onwaardeerbare inlandsche element niet te „verliezen.

„Men herinnere zich de geschiedenis der expeditionaire afdec- „ling gedurende den oorlog op Java, en men zal geene herhaling „van iets dergelijks meer verlangen. De behoeften van den oorlog

(1) *De verdediging van Nederlandsch Indië enz.*, door Jhr. R. G. B. DE VAYNES VAN BRAKELL. 3 stukken. Amsterdam, 1850—1863.

„in Indië zijn te zeer uiteenlopend met die in Europa, dan dat
„de legers geene hemelsbreed verschillende inrigting zouden ver-
„eischen

„Ons leger moet steeds, en ruim van Hollandsche jongens
„voorzien worden, maar zij moeten om zoo te zeggen één voor
„één, en niet korpsgewijze er bij ingedeeld worden.”

Ja, M. H., één voor één moeten zij er komen, dan zijn die
2000 man, die wij er jaarlijks heenzenden, eenige maanden na
hunne aankomst aldaar bruikbare soldaten in de reeds bestaande,
aan klimaat en levenswijze gewende bataillons van het Indische
leger; — maar gaan zij er heen in geformeerde korpsen, op zich
zelf staande, dan zal hun lot zijn als dat van de expeditionaire
afdeeling gedurende den Java-oorlog.

Nimmer welligt, is er uit de Nederlandsche havens een schoo-
ner uitgeruste en beter zamengestelde troep vertrokken, dan die
expeditie, die in 1827, geheel uit vrijwilligers gevormd, ter hulp
snelde van onze door den opstand op Java bedreigde magt. Zij
bestond uit 96 officieren en 2965 onder-officieren en soldaten, en
bij haren terugkeer, 3 jaar later, waren daarvan nog slechts 56
officieren in leven, en niet meer dan 732 onder-officieren en sol-
daten in de gelederen over; — drie-vierde der uitgezonden magt
was dus verdwenen, en, wat nog het ergste was, zonder veel nut
te hebben uitgerigt!

Gebrek aan samenwerking met de steeds in Indië aanwezige
troepen, maar vooral sterfte en ziekte waren daarvan de oorzaak.

Reeds in 1828, dus slechts één jaar na arrivement, kon een
der bataillons van die expeditie, dat eene mobiele kolonne moest
uitmaken, niet meer dan 25 soldaten in het veld brengen, zoodat
de rest moest worden aangevuld met inlandsche soldaten onder
hunne eigen officieren!

Een troep, geheel uit versch aangekomen Europeanen zamen-
gesteld, bevindt zich in Indië onmiddelijk overweldigd door een
tal van moeilijkheden, als daar zijn: het voor elken Europeaan
accablerend klimaat en daaruit voortvloeiende ziekten; geheel an-
dere administratiën en huishoudelijke verordeningen; onbekend-
heid met de landtaal en daaruit voortspruitende toestand van iso-
lement en onmogelijkheid van samenwerking met de inlandsche

troepen; geheel andere voeding; meerdere afmatting bij marschen en in den oorlog, onder officieren die den Indischen oorlog nog niet kennen, en gebrekkige verpleging, uithoofde van onbekendheid met de ressources van het land.

Al deze bezwaren doen zich in veel mindere mate gevoelen voor den officier en soldaat, die thans in Indië aankomt en ingedeeld wordt bij een bestaand korps, waar hij een geregeld huishouden vindt, en raad en hulp van zijne aan Indië gewoon zijnde kameraden krijgt.

Maar al deze bezwaren zijn oorzaak, dat een geformeerd uitkomende troep, in Indië aanvankelijk geheel ongeschikt is om dadelijk te velde te trekken, en dat men zeker in de eerste 2 jaren geen werkelijke diensten er van kan verwachten, zelfs afgescheiden van de groote offers aan menschenlevens die zulks zou eischen.

Men verbeelde zich niet, dat deze schildering overdreven is. De militaire dienst in tropische gewesten, vooral in Neêrlandsch Indië, is, zelfs onder de meest gunstige omstandigheden, eene voor den Europeaan zware beproeving; de sterfte-statistiek bewijst dit op treffende wijze. Immers, terwijl de sterfte bij de mannelijke bevolking in Europa, tusschen de 20 en 30 jaar (de leeftijd van den soldaat) slechts 10 per 1000 bedraagt, en voor de legers in Europa tot niet veel meer dan 12 à 14 stijgt, zoo is de sterfte van militairen in alle koloniën meer dan het dubbel, soms het drievoud, en op Java — ik heb dit uit de officiële in druk verschenen opgaven van den chef van de geneeskundige dienst — was over een gemiddelden tijd van vijf jaren, eindigende met 1863, de jaarlijksche sterfte van Europeanen 58 op de 1000 man, of bijna 5 maal meer dan bij de legers in Europa. Deze laatste cijfers hebben alleen betrekking op onze Europeesche soldaten (gemiddeld een cijfer van 7500 man bedragen hebbende), die in garnizoen waren op Java en Madura, dus in vollen vredes-toestand!!

Werkelijke *oorlogsdiensten*, door pas uitgezonden Europeesche korpsen verrigt, zullen natuurlijkerwijze nog veel grooter verliezen veroorzaken, en de verkregen resultaten zullen niet beantwoorden aan de groote offers. Niet alleen onze expeditionaire afdeling van 1827, maar ook de expeditiën der Franschen naar Cochin-

China en naar Mexico, leveren daarvan sprekende voorbeelden.

Maar, zal men mij welligt tegenwerpen, die pas uitgezonden korpsen moet men ook niet dadelijk gebruiken, maar in gezonde en hoog gelegen garnizoensplaatsen houden. Het is waar, dit zal den ongunstigen toestand van klimaat verminderen, doch het is een middel, dat ruimte van soldaten en ruimte van geld vordert. Liet men de Europeesche bataillons in mindering strekken van de thans in Indië, volgens de bestaande formatie, aanwezige krijgsmagt, dan zou de kracht van dat leger verminderen door dezen ruil tegen een aanvankelijk minder bruikbaar element. Bovendien zouden er van de aldus in Indië arriverende soldaten weinigen aldaar na expiratie van hun eersten diensttermijn blijven, in het vooruitzicht van met het overschot van het bataillon weder naar Nederland terug te keeren. De reëngagementen in Indië zouden dus verminderen, hetgeen dubbel schadelijk is, daar men voor een nieuwen soldaat op nieuw de reis moet betalen, en hij daarenboven veel minder waard is dan een geacclimateerde. Dit zou dus bepaald tot nadeel van de dienst in Indië strekken.

Wil men echter het Indische leger, dat nu toch reeds op zijn minimum is, niet verzwakken, dan zou men bij dergelijk stelsel er op moeten rekenen, dat men (behalve twee overcomplete bataillons, die altijd voor de aflossing op reis zullen zijn) steeds in de eerste twee jaren weinig of geen dienst, althans niet op expeditiën kan verwachten, van de nieuwaangekomenen, zoodat men er dan *daarvoor* ook nog een paar overcompleteet zal moeten hebben, terwijl de aanvulling van de overige in Indië blijvende Europeesche troepen ook steeds zijn gang zal moeten blijven gaan.

Thans reeds kost de jaarlijksche suppletie van 2000 man den lande ongeveer $1\frac{1}{2}$ millioen; bij de voorgestelde verandering zou dit cijfer minstens 50 % hooger worden, zonder nog te spreken van de moeilijkheid, ja onmogelijkheid, om zooveel *meer* vrijwilligers te bekomen. En deze moeilijkheid is niet gering te achten!

„Wel,” zeggen de voorstanders, „dat is eenvoudig: men engageert al de vrijwilligers in Nederland, op voorwaarde, dat ze „zoowel in de koloniën als in het moederland gebruikt zullen „worden; — men designeert er dan jaarlijks zooveel als men noo-

„dig heeft voor Indië, en men houdt hier bij het leger maar „zooveel meer miliciens onder de wapens.“

Dit klinkt schoon in theorie, maar wat is de werkelijkheid?

Door de wijze van engageren *zeer* gemakkelijk te maken, verbindtenissen van slechts *zes* jaar, *hooge* handgelden, die nu zelfs onlangs voor de dienst in Oost-Indië tot *f* 200 zijn opgevoerd, en volkomen vrije keuze om, hetzij in Holland dan wel in de kolonie te dienen, krijgt men, *tant bien que mal*, de vrijwilligers bijeen, die wij thans in dienst hebben, *dat wil zeggen*, dat op 1°. Aug. 1866 bij ons leger 6200 vrijwilligers ontbraken, en dat wij nu reeds sedert eenige jaren telken jare 500 man *minder* naar Indië hebben moeten zenden, dan tot aanvulling vereischt werd! (1)

Hoe kan men nu met eenigen redelijken grond verwachten, M. H.! dat men met de invoering eener nieuwe orde van zaken, die minder gunstig is voor de in dienst tredenden, niet alleen het tegenwoordig getal vrijwilligers zal *behouden*, maar zelfs het ontbrekende *aanvullen*? En dit zou toch noodig zijn, want anders zou men, bij geregelde aanvulling van het Indische leger, in Nederland nauwelijks genoeg vrijwilligers meer overhouden om te voorzien in de onderofficiers- en korporaalsplaatsen. En dit kost nu reeds moeite. Thans bestaat bij ons het kader onder-officierep en korporaals uit ongeveer 6500 man, en zijn er slechts 7500 vrijwilligers boven dit getal werkelijk in dienst, waaruit dit kader moet worden aangevuld!! Het leger in het vaderland zou dus geplunderd en opgeofferd worden, en dit mag niet, want in de eerste plaats moeten wij hier in Europa een bruikbaar leger hebben tot bescherming van onze onafhankelijkheid. Wel verre dat het getal vrijwilligers door gedwongen uitzending in korpsen zou toenemen, M. H.! ik ben overtuigd dat het *veel* zal verminderen, doordien men van zelve de voorwaarden van engagement minder gemakkelijk voor ieders keuze en smaak, en dus minder aanlokkelijk moet maken. Velen, die zich thans voor de dienst in Oost-Indië verbinden uit zucht tot het vreemde en avontuurlijke, in de

(1) De benooidge suppletie voor de jaren 1864, 65 en 66 was ongeveer 2000 'sjaars; doch men heeft elk dier jaren slechts ruim 1500 man bijeen kunnen krijgen.

Voor 1867 is de behoefte voor Oost-Indië 2300, en voor West-Indië 116 man!

hoop van in die verre gewesten fortuin te maken, zullen niet genegen zijn zich voor de gemengde dienst op te geven en kans te loopen van als soldaat, op eene karige soldij, kazernedienst in Nederland te blijven doen, terwijl daarentegen anderen zich wel willen verbinden voor de dienst in het vaderland, in de buurt van familiebetrekkingen, onder dezelfde invloeden van klimaat, omgang als anderszins, behoudens de vrijheid om desverkiezende toch later eens naar Indië te gaan, maar er voor bedanken om er aan bloot te staan van op een zekeren dag, of zij al dan niet lust hebben, *gekommandeerd* te worden om daarheen te gaan.

Ook zou dit met onze korte dienstverbindtenissen van 6 jaar niet gaan, en zou men dus dien termijn ook veel langer, b. v. op 10 of 12 jaar moeten stellen; ook al weder eene zwaarwigtige reden, waardoor zich minder liefhebbers voor vrijwillige dienstneming zouden opdoen.

En dat die reden van gedwongen dienst in de tropische gewesten wezenlijk invloed zou hebben op de werving, zien wij ten duidelijkste bij het Engelsche leger, waar, sedert dat er 65 000 in plaats van 25 000 Europeanen in Indië dienst moeten doen, langzamerhand gebrek aan vrijwilligers is ontstaan. In weerwil van hooge handgelden, milde betaling en andere pogingen tot voltallighouding, hebben in dat leger nu reeds sedert twee jaren 10 000 man tot compleet ontbroken (1). Engeland, met zijne 80 miljoen inwoners, onderhoudt thans een staand leger van 193 000 man (onder-officieren en soldaten) (2), waarbij weinig of geen vreemdelingen (de wet veroorlooft slechts 1 vreemdeling op de 50 man); blijkens het nu reeds sedert eenige jaren bestaande te kort, is dit het *maximum* vrijwilligers, dat daar in gewone tijden te krijgen is. Naar dien maatstaf zou Nederland, met 3½ miljoen inwoners, 22 500 vrijwilligers moeten kunnen fourneren.

Volgens onze formatie echter moet het Nederlandsche leger hebben 6500 onder-officieren en korporanls + 13 500 soldaten =

	20 000 vrijwilligers,
en het Indische	12 000 „

dus moeten wij Totaal 32 000 vrijwilligers opleveren, of 9 500

(1) COLBURN'S *United Service Magazine*, 1866.

(2) *Army Estimate*, 1866—1867.

meer naar evenredigheid, dan Engeland in staat is voltallig te houden. Tot nu toe komen wij daar dan ook 7000 aan te kort, daar ons in Nederland 6000 en in Indië ongeveer 1000 soldaten ontbreken.

Tot aanvulling daarvan zullen wij hoofdzakelijk moeten rekenen op onze nationale krachten; vreemdelingen immers treden bij ons leger in Nederland bijna nimmer in dienst, en zelfs voor Indië is hun getal tegenwoordig zeer beperkt. Bij de 4600 in '64, '65 en '66 naar Indië uitgezonden suppletie-troepen waren slechts 250 vreemdelingen!

Alle pogingen der Regering moeten er dus toe strekken om zoo mogelijk dit incompleet aan te vullen, en een ieder, die hervormingsplannen maakt, overwege wel deze gewichtige en allesbeheerschende vraag, of het daarbij mogelijk zal zijn het vereischte getal soldaten in de gelederen te krijgen?

Ik heb getracht, M. H.! zoo duidelijk mij zulks mogelijk was uitéén te zetten, waarom ik eene vereeniging der legers nadeelig zou achten voor de dienst in Indië, en waarom ik zelfs eene partiële proefneming daarvan hoogst gevaarlijk voor 's lands belang acht. Met een enkel woord wil ik U thans nog aantoonen, dat zelfs, al ging men daartoe over en al kon men een voldoende aantal vrijwilligers krijgen, het voordeel voor het Nederlandsche leger niet zoo groot zal zijn, als velen dit zich voorstellen. Dit voordeel zou enkel en alléén daarin kunnen bestaan, dat men hier eene kern van troepen kreeg, die ook in de koloniën gediend hadden en daar krijgsondervinding hadden opgedaan. Wat die krijgsondervinding betreft, zij opgemerkt, dat, ofschoon wel eens gezegd wordt, dat men daar op expeditiën tegen slecht gewapende inlanders, zonder artillerie en zonder kavalerie wel zoo heel veel niet leert, dat juist zóó tegen eenen vijand in Europa in toepassing kan worden gebragt, het echter ontegenzeggelijk is, dat de eigenschappen, die de militair daar bij expeditiën opdoet, namelijk: het blijmoedig trotseren van vermoeijenissen en gevaren, en de meerdere zelfstandigheid van handelen in beslissende oogenblikken, hem veel bruikbaar maken dan wanneer hij hier blijft.

Maar wanneer men die Europeesche bataillons, om ze te sparen,

op Java in de *gezondste garnizoenen* laat en nimmer naar de buitenbezittingen zendt, waar juist alléén van tijd tot tijd iets te doen valt, dan zal hunne ondervinding niet veel grooter worden dan in een Hollandsch garnizoen. Gebruikt men ze *overal en veel*, dan zullen er weinigen van repatriëren; bij hunne terugkomst in Nederland is hun dienstdienst verstreken, en op weinige uitzonderingen na zullen de overgeblevenen, wanneer zij zich niet voor de dienst in Indië kunnen reëngageren, geheel de dienst verlaten, want de meeste onder-officieren en soldaten die eenmaal in Indië gediend hebben, zijn ongenegen om zich bij het Nederlandsche leger te verbinden, waar hun eene eentoonige dienst en onvoldoende soldij wacht. De teruggekeerde bataillons zouden dus overblijven met een vrij volledig stel officieren, maar met slechts eenige weinige onder-officieren en soldaten, te ziekelijk of ongeschikt om een goed heenkomen te zoeken.

Dat er weinig zouden terugkomen en zeer weinigen zich zouden reëngageren, is geene uit de lucht gegrepen veronderstelling, maar de ondervinding heeft dit geleerd. Ik kan U tot mijn leedwezen geene cijfers mededeelen, die een gemiddelde uitdrukken over eene *reeks* van jaren, maar toch ben ik in staat om U eene kleine doch merkwaardige toelichting te geven uit authentieke bron.

In de jaren '65 en '66 (gezamenlijk) zijn uit Indië in Nederland teruggekeerd onder-officieren en soldaten 1516, waarvan gagement hadden verdiend 417, en aanspraak op paspoort hadden 1099. Van deze 1099 waren er 564 niet weder aanneembaar, uithoofde van ligchaamsgebreken en aanhoudend slecht gedrag, zoodat er nog slechts 535 bruikbaren voor de dienst overbleven.

Van die 535 nu hebben zich in die twee jaren ('65 en '66), 350 op nieuw geëngageerd, namelijk 264 voor de koloniën en slechts 86 voor het Nederlandsche leger!!

Wanneer wij nu, met inachtneming van den 6jarigen diensttermijn en den tijd benoodigd voor de uit- en thuisreis, eenige jaren teruggaan, dan kunnen wij aannemen, dat die repatriërenden van '65 en '66 in '58 en '59 naar de koloniën zijn vertrokken. En uit eene eveneens officiële opgave vind ik, dat in die beide jaren zamen 4541 man suppletie-troepen zijn uitgezonden. Van die 4500 man zijn er, na 6 jaren dienst, dus slechts 535 bruik-

baren voor de dienst teruggekomen , waarvan slechts 350 zich op nieuw engageren.

Voorwaar, welsprekende cijfers, en wel geschikt om onze bewering te staven, dat men zich niet moet voorstellen om in die bataillons, die na 6 jaren dienst in Indië zouden terugkeeren, eene krachtige aanwinst voor het leger in Nederland te vinden.

Thans, M. H.! ben ik genaderd tot het tweede hoofdpunt, namelijk het al dan niet wenschelijke, het al dan niet uitvoerbare eener vereeniging der officiers-kaders van de beide legers. Veel is er vóór eene dergelijke vereeniging te zeggen!

Het is een betreurenswaardig iets, wanneer men, zoo als hier in ons vaderland, de officieren van een geheel leger sedert meer dan 30 jaren, buiten hun schuld en tegen hun zin, in schijnbaar werkloozen toestand hun bestaan ziet voortslepen, op onvoldoende tractementen gestadig de eentoonige kazerne- en garnizoensdiensten verrigende, die trouwens overal (ook in Indië) geschieden moeten en noodig zijn, zonder van die diensten zelfs een enkele maal de heilzame afwisseling en prikkel van werkelijke oorlogsdienst te ondervinden; — wanneer men ziet hoe die officieren, voor het meerendeel goed opgeleid en bekwaam voor hun vak, gestadig lastig worden gevallen (om hen bezig te houden) met opgedrongen kamergeleerdheid, met spiegelgevechten op het zwarte schoolbord tegen vijanden, die niemand hunner ooit gezien heeft; met exercitiën zonder soldaten, maar met touw; — wanneer men ziet hoe ze op die wijze voortvegeterende, langzamerhand in jaren klimmen, steeds in subalterne rangen, steeds onder voogdij gehouden en eindelijk alle zelfstandigheid en geschiktheid tot kommando in hoogere rangen verliezen, zoodat het ten laatste voor het Gouvernement moeilijk zou worden, onder die 50 en 60jarige kapiteins en majoors energieke en geschikte bevelhebbers te vinden ingeval van wezenlijken nood! Dit alles is buiten de schuld van die officieren; ook kan men ten hunnen gerieve geen oorlog maken, en wij hebben dit gemeen met de meeste Europesche staten. Ik constateer het feit slechts!

De officieren van het Indische leger daarentegen, zien wij hier op betrekkelijk jeugdigen leeftijd terugkomen, *sonnigen* met werkelijke krijgservaring, *de meesten* met die ondervinding en rui-

meren blik, die slechts alléén door het bezoeken van vreemde landen en het omgaan met vreemde volken verkregen wordt, — en *allen* met hooge rangen en betrekkelijk hooge pensioenen. Men ziet men, soms op den krachtvollen leeftijd van 40 à 50 jaar, waarin zij juist met hunne opgedane ondervinding het meest geschikt voor hoogere kommando's zouden zijn, gedeeltelijk tegen hun zin werkeloos, zoodat het Gouvernement verder geen dienst van hen heeft.

Deze tegenstelling, M. H. ! zoo zeer in het nadeel van 's lands dienst, die een ieder in het oog moet vallen, heeft als van zelve het algemeen verlangen doen ontstaan naar eene verbetering in dien toestand. En wat is natuurlijker, dan dat iedereen, vooral de minder met de détails der zaak bekende beoordeelaars, zeggen: „vereenig de kaders, zend de officieren om beurten naar Indië, dan houden deze bezwaren van zelve op, want dan krijgt men ook hier officieren van meer ondervinding, en door den uit die vereeniging voortvloeienden langeren dienstdtijd zullen die vroege pensioneringen voor Indië ophouden, en de Staat heeft langer dienst van zijne dienaren!”

Dit is ook al weder juist, en zelfs zeer gemakkelijk in theorie, maar hoe is het in de toepassing?

Eene *plotselinge* vereeniging, een ieder zal dit met mij erkennen, is totaal af te keuren, ja behoort onder de onmogelijkheden. Gezwegen nog van het bezwaar, dat het Gouvernement niet gerechtigd zou zijn om de thans dienende officieren (die zich gedeeltelijk onder de uitdrukkelijke, gedeeltelijk onder de stilzwijgende conditie hebben verbonden voor dienst bij één der legers) eigenmagtig bij het andere over te plaatsen, zoo zou eene vereeniging op ééne ranglijst en aflossing van officiers in alle rangen eene totale desorganisatie van beide legers, buitensporig hooge kosten en ontevredenheid onder de officieren, — bijgevolg schade voor de dienst veroorzaken. Wij hebben trouwens op kleine schaal reeds het bewijs gehad, hoe slecht eene zoodanige plotselinge vereeniging werkt, in onze West-Indische bezittingen. In '57 heeft men het officiers-kader van onze W. I. troepen vereenigd met dat van het Nederlandsche leger, en reeds het volgende jaar is men verplicht geweest op den maatregel terug te komen!

Eene *trapsgewijze* en geleidelijke vereeniging der beide officiers-

kaders, zie hier eene quaestie, die eene meer naauwgezette overweging verdient.

In principe ben ik het waarschijnlijk met de meesten uwer ééns, en ben ik er een groot voorstander van, met dien verstande evenwel, dat die vereeniging niet op de officieren van alle wapens worde toegepast. Ik erken, dat er eenige nadeelen aan verbonden zijn, o. a. de menigte ongeacclimeteerde en met taal, levenswijs en Indische toestanden vreemde officieren, die men telken jare uit Nederland in Indië zou krijgen; maar ook thans verkeerden de nieuw-aangekomenen in datzelfde geval, en wanneer men ze met oordeel onder de oud-gedienden in Indië verdeelt, zullen ze spoedig even bruikbaar worden.

Ook voor het vormen van wezenlijke *Indische specialiteiten*, officieren, die even goed in politieke missiën en als gezaghebbers in pas geanexeerde gewesten, als op het oorlogstoooneel te gebruiken zijn, is het stelsel van veelvuldige aflossingen niet gunstig, maar bij het thans in Indië aanwezige talrijke en kundige civiele ambtenaars-personeel is dit ook minder dringend noodig dan vroeger, en enkele wezenlijk geniale mannen, zoo als er bij het Indische leger geweest zijn en ook verder zich zullen opdoen, zullen onder elk stelsel zich weten te doen kennen en boven de anderen uitmunten.

Ten slotte geloof ik, dat de voordeelen talrijker zijn dan de nadeelen, en dat eene vereeniging dus wenschelijk zou zijn.

Het *wenschelijke* der zaak is echter voor ons, die ons hier op praktisch nuttig terrein willen bewegen, niet voldoende; laat ons thans de *uitvoerbaarheid* onderzoeken.

Drie groote bezwaren treden bij de uitvoering op den voorgrond: *eerstens* de uiterst groote moeilijkheid om later een stelsel van bevordering te vinden, dat regtvaardig zij en tevens de belangen der officieren en van den Staat waarborgt; *toeendens* de zeer groote vermeerdering van kosten. Deze beide bezwaren zijn echter wellicht niet onoverkomelijk, maar het grootste en *hoofdbezwaar*, waardoor ik vrees dat het plan *onuitvoerbaar* zal blijven, is juist iets, waarover bij deze quaestie doorgaans het minst wordt gesproken en het ligtst overheen wordt gestapt; het is: „de waarschijnlijke „onmogelijkheid om voor die aldus vereenigde officiers-kaders „steeds geschikte stof tot aanvulling te bekomen.”

Vrij algemeen wordt dit bezwaar te ligt geschat, en ter zijde gesteld met het gezegde: „dat men slechts behoeft te beginnen „met te bepalen dat een ieder, die officier wordt, zoowel voor „de dienst in Indië als hier kan worden aangewezen.”

Op dezen grondslag, dien ik zal trachten aan te toonen dat verkeerd is, zijn verschillende plannen gemaakt en in tijdschriften en brochures gepubliceerd, en ook het ten vorigen jare in deze Vergadering door den heer BOERS over ditzelfde onderwerp verhandelde, was op dit beginsel gebaseerd.

Bij de Regering, zoowel in Indië als in Nederland, is herhaaldelijk de quaestie van eene vereeniging der officiers-korpsen in overweging geweest, en talrijk zijn de schriften daarover tusschen de Ministeriën van Oorlog en Koloniën gewisseld.

Het laatste en, zoover mij bekend is, het éenige volledige plan daarvoor op *officiële* wijze aan de Regering ingediend, nu twee jaar geleden, is van mijn voormaligen geachten chef, den Luitenant-Generaal SCHIMPF, destijds kommandant van het Indische leger. Indien ik wel onderrigt ben, wordt aan dit voorstel door de Regering geen gevolg gegeven. Tot mijn genoegen is het echter verleden jaar in extenso opgenomen geworden in den *Militairen Spectator* (n°. 5 van 1866), en daardoor heb ik de bevoegdheid het hier in 't publiek te bespreken. Het is een met zorg bewerkt en met zaakkennis gemotiveerd stuk, het meest volledige dat dienaangaande bestaat, en dat voor ieder, die het onderwerp wil behandelen, een schat van nuttige wenken bevat. Ik zal derhalve zoo vrij zijn, het tot leiddraad mijner beschouwing te nemen.

De voornaamste beginselen van dat voorstel zijn:

De van af een zekeren datum te benoemen officieren zijn voor beide legers dienstbaar;

overplaatsingen van het Nederlandsche naar het Indische leger en omgekeerd voor 6 jaren, en desverkiezende voor 12;

deze overgangen zijn in de eerste plaats vrijwillig, en, zoo noodig, ook gedwongen; in beide gevallen volgens de ranglijst afgaande;

degenen, die tweemaal in Indië geweest zijn, moeten in Nederland blijven; daarentegen mogen zij, die er voor de tweede maal zijn, hunne loopbaan ~~daar~~ eindigen;

de aflossing regelt zich naar de behoefte van Indië;

tot overplaatsing komen aanvankelijk slechts 2e luitenants in

aanmerking; later ook officieren van hooger rang, als zij reeds eenmaal in Indië geweest zijn;

de officieren rekenen in avancement bij het leger, waar zij zich op het oogenblik bevinden;

pensioenen worden geregeld voor de Indische jaren naar het Indisch, voor de Nederlandsche dienstjaren naar het Nederlandsch tarief.

Door deze bepalingen, die zeer veel goeds bevatten, zou dus werkelijk eene langzame en geleidelijke *aansluiting* zonder schokken tot stand komen, waarvan men echter eerst over 20 of 30 jaren resultaten zou zien. *Vereeniging* zou men het niet kunnen noemen in den zin, zoo als velen het bedoelen, want het zullen toch altijd 2 legers blijven met afzonderlijke promotie, verschillende dienst- en administratie-reglementen enz. enz., en waarbij steeds een groot gedeelte (minstens $\frac{1}{4}$) der officieren nimmer aan de overplaatsingen deel zouden nemen. Eene aansluiting op dien voet zou echter alleszins voldoende kunnen genoemd worden; maar ook aan dat plan, wanneer het eenmaal tot stand gebragt en in vollen gang was, kleven de drie zoo even bedoelde groote bezwaren, aan elke vereeniging eigen:

1°. de regeling der promotie, waartoe volkomen eenstemmige zienswijze en samenwerking van Indisch bestuur, Ministerie van Koloniën en Ministerie van Oorlog noodig zouden zijn, zoude eene zóó ingewikkelde zaak worden, dat het nagenoeg onmogelijk zou zijn die te regelen zonder groote ontevredenheid in de beide legers op te wekken. Niet altijd de bruikbaarsten, maar de beste berekenaars zouden de beste promotie maken; zij, die met verstand zouden weten te kiezen waar hun kans voor avancement voordeeligst was, zouden zich heden geene vrijwillige overplaatsing laten welgevalen en die wat later weder aannemen, of wel hun Indischen of Nederlandschen diensttermijn verlengen; de minder handigen zouden steeds achter het net visschen. Het toeval zou een te groote rol spelen bij de promotiën en dus een slechten geest onder de officieren veroorzaken. Voorts zouden de gehuwden in den regel natuurlijk nimmer vrijwillig gaan, en in sommige gevallen liever de dienst verlaten dan zulks gedwongen te doen, zoowel in Indië als hier, en welligt daar nog in grootere mate; want, een enkel geval uitgezonderd, zou het voor een getrouwd

officier in Indië gelijk staan met volkomen ruïne om naar Nederland met vrouw en kinderen te moeten komen, om daar op een Hollandsch traktement armoede te lijden, en de meesteu zouden daar liever een goed heenkomen zoeken, waardoor de Staat hunne diensten mist. Bovendien zou door die tweeledige promotie en de faculteit om in Indië lang, of kort, of voor goed te blijven, eene wijde deur voor bevoorregting en voor partijdigheid worden opengesteld.

2. De kosten van transport enz. der voor het Indische leger benoodigde en der met verlof komende officieren, die thans reeds eene groote som bedragen, zouden nog aanmerkelijk stijgen. Het getal verlofgangers zou wel is waar verminderen, maar niet geheel verdwijnen, daar, door dien onophoudelijken aanvoer van ongeacclimaateerde of aan het klimaat ontwende personen, de verloven voor ziekte eerder zullen toenemen, en er zouden dan steeds, met inbegrip der officieren die aflossen en afgelost worden, een groot gedeelte van het jaar minstens drie honderd officieren op de heen- en terugreis zijn of op reis in den Indischen Archipel naar hunne bestemmingen, hetgeen, matig berekend, bijna één millioen zou kosten, met inbegrip der vrouwen en kinderen en der uitrustingsgelden.

Deze meerdere kosten zouden echter, wanneer overigens het plan goed is, niet daarvan moeten terughouden.

3. Het, naar ik vrees, onoverkomelijke bezwaar is, ik herhaal het, de bij dit, zoowel als bij al de andere vereenigingsplannen, noodwendige grondslag, dat aan al de aan te stellen officieren de verpligting zal moeten worden opgelegd om *à tour de rôle* in beide legers te moeten dienen, en waardoor men, naar m. i., spoedig gebrek aan officieren zal krijgen. De geachte vervaardiger van het voorstel zegt: „Men mag aannemen, dat het voor de „nieuwe regeling begroote getal officieren wel te verkrijgen zal „zijn, vooral wanneer in aanmerking wordt genomen, dat ouder „de officieren die reeds eenmaal in Indië zijn geweest, velen zullen „verlangen ten tweeden male overgeplaatst te worden; en dat „de nieuwe, verscheidenheid en voordeel opleverende orde van „zaken vele jonge lieden zal aanmoedigen om zich aan den militairen stand te wijden. Verre van een te kort te vreezen, zijn „wij geneigd te gelooven, dat men met der tijd er toe zal moe-

„ten overgaan, de vergunning om een tweeden termijn in Indië „te blijven, te beperken, ten einde den wensch van anderen, die „naar Indië verlangen, te kunnen bevredigen.”

Een gedeelte van deze veronderstelling vind ik zeer juist, en ik ben ook niet bevreesd dat er onder de officieren, die onder die conditie in dienst zijn gekomen, niet steeds liefhebbers genoeg zullen zijn om één termijn en nog liever twee termijnen in Indië te dienen. Maar wij moeten ook, en wel in de eerste plaats, officieren hebben in het vaderland, en ik vrees dat het totale getal zal afnemen en onvoldoende worden.

Menig jongeling toch, die zich aan den militairen stand wil wijden, wil wel officier in Nederland worden, behoudens de vrijheid om later, *des verkiezende*, naar Indië overgeplaatst te worden, maar is daarom nog niet genegen eene verbindtenis aan te gaan, waardoor hij later welligt tegen zijn zin, of op een tijdstip dat het hem niet convenieert, gedwongen zal worden te vertrekken. Vooral zullen vele ouders huiverig zijn, voor hunne kinderen op 15 à 16jarigen leeftijd dergelijk verband aan te gaan.

Nog meer tegenzin zal men ondervinden bij degenen, die zich nu in den regel uitsluitend voor de Indische dienst aanbieden, vooral aan de Militaire Akademie. Ik herinner mij den tijd nog, dat er elk jaar 30 à 40 plaatsen als kadet voor de verschillende wapens in O. I. beschikbaar werden gesteld, en dat zich 5 à 6 aspiranten daartoe voordeden, alhoewel reeds toen de helft der contributie-gelden uit de koloniale kas betaald werd. Sedert is men er toe overgegaan om die contributie geheel op rekening van Koloniën te brengen. Ten gevolge van deze gratis-opleiding nu, is de toevloed van aspiranten ontzaggelijk toegenomen, en de concurrentie even groot als voor het leger hier te lande.

Deze gemakkelijke en goedkoope wijze om eene fatsoenlijke carrière te kunnen maken, heeft er uit den aard der zaak menigeen uit den kleinen burgerstand, ja zelfs uit de min gegoede klasse, toe gebragt zijne kinderen daarvoor op te leiden. Na vier jaren gratis studie en verzorging, krijgt de jongeling eene uitrustings-gratificatie, gaat naar Indië, wordt daar *een heer* door zijne betrekking, en dikwijls later, zoo hij het nog niet is, door de geheel andere omgeving ook *een heer* in zijne manieren en denkbeelden; hij kan betrekkelijk ruim leven, nog eens wat voor zijne

behoefte familie remitteren, hetgeen veel geschiedt, en keert later in een goeden rang met een ruim verlofs-traktement of een hoog pensioen terug.

Geheel anders wordt de toestand, wanneer die jongeling, wellicht reeds onmiddellijk na zijne officiers-benoeming, gedwongen wordt om op een Hollandsch traktement, overstelpt van schulden ten gevolge der aanschaffing van zijn equipment, zijne carrière te beginnen, in de onmiddellijke nabijheid zijner vaak in een minderen stand levende en soms behoeftige ouders, voor wie hij dan ook niets ter tegemoetkoming kan afzonderen; of wel, wanneer hij na een eersten termijn in Indië gediend te hebben, gedwongen wordt om als luitenant of kapitein op een Hollandsch traktement naar het vaderland terug te komen. Deze geheele verandering in vooruitzichten zou dus ook het aantal aspiranten doen vermindere, die zich nu geheel aan de dienst voor de koloniën willen wijden, zelfs wanneer de gratis-opleiding algemeen werd voor alle kadets te Breda, hetgeen ik, om vele redenen, trouwens niet raadzaam zou achten. Ook op het getal officieren, die jaarlijks van de korpsen aangesteld worden, zou de maatregel een nadeeligen invloed uitoefenen, alhoewel niet in dezelfde mate als op die van Breda, maar de meerderheid van die nieuwe officieren, die zoo wel voor de dienst in Indië als in Nederland bekwaam moeten zijn, zullen steeds aan de Akademie hunne opleiding moeten genieten.

Nu zijn alle jongelingen bij het intreden hunner militaire loopbaan geheel vrij. Gaan zij naar Breda voor het Nederlandsche leger, dan hebben zij voor eene zeer kleine toelage hunne opleiding tot officier, en kunnen later toch naar Indië gaan; kiezen zij Oost-Indië, dan hebben zij gratis opleiding en eene zekere toekomst van afwisseling, van betrekkelijke geldruimte en van snelle bevordering en goed pensioen; verder worden, om het benoodigde getal officieren voor het Nederlandsche leger te completeren, de examens voor officieren der korpsen niet moeilijk gemaakt, en om ze in Indië zelve te krijgen van de militaire school te Meester Cornelis, nog veel gemakkelijker afgenomen.

In weerwil van al deze gunstige omstandigheden, is het moeilijk het benoodigde getal officieren bij beide legers op compleet te houden. Steeds mankeren er in O. I. 60 à 80, en in Nederland $\pm$ 100 officieren.

Hoe kunnen wij dus, M. H. ! met grond verwachten, dat wij, bij eene totale verandering in den grondslag van dit alles, een *grooter* getal liefhebbers voor den officiers-rang zullen krijgen? En dit toch zou noodig zijn, want bij eene vereeniging zullen wij *meer* officieren noodig hebben.

Op ultimo December 1864 telde het O. I. leger organiek, zonder de korpsen pradjoerits, die wel op papier maar gelukkig niet in werkelijkheid bestaan, 1246 officieren van alle rangen.

Tot aanvulling van dat cijfer waren gemiddeld in de laatste jaren 87 officieren 'sjaars uit Nederland uitgezonden, hetzij nieuw aangesteld of overgeplaatst.

Bestond nu de vereeniging met aflossing om de zes jaar, dan moeten er vooreerst elk jaar van de 1200 één zesde, of 200, afgelost worden, en aannemende, dat daarvan $\frac{1}{4}$ gedeelte een tweeden termijn in Indië blijven, blijft nog altijd . . . 150

tot aanvulling der overledenen in Indië, volgens een gemiddelde over vijf jaren genomen 25

tot vervanging der afgekeurden wegens ziekte, der officieren die in Indië gepensioneerd worden, en van hen die de dienst verlaten, zéér matig 25

Totaal . . . 200.

Aangenomen dat in deze vacatures voor $\frac{1}{8}$ gedeelte in Indië zelf wordt voorzien door jongelingen van Meester Cornelis, dan zou er toch nog overblijven een getal van 175 officieren, 'sjaars voor het Indische leger aan te werven of aan te wijzen, in plaats van 87, of ruim het dubbel. Van waar deze groote jaarlijksche vermeerdering te krijgen, terwijl wij nu reeds te kort schieten? Uit het Nederlandsche leger? maar dit telt slechts 1785 officieren, en komt nu reeds jaarlijks te kort, en zou dus niet daarin kunnen voorzien zonder totale desorganisatie voor zich zelve, want men zou genoodzaakt zijn aanmerkelijk minder gehalte van officieren aan te stellen dan men nu reeds soms verplicht is toe te laten. Dit zou bepaald ten nadeele van het leger strekken, en vooral ten nadeele van de veiligheid van ons land. Dit zou het omgekeerde zijn van hetgeen vroeger wel eens gebeurde, want nu zou men het belang van het vaderland opofferen aan dat van de kolonie.

Het leger in Nederland moet in de eerste plaats bruikbaar blijven, want heden is het vrede, maar morgen kan het geroepen worden tot handhaving der onafhankelijkheid. Vooral bij maatregelen, die invloed hebben op het officiers-kader, moet men dit niet uit het oog verliezen. Met het uitzenden van soldaten kan men mild zijn, want al krijgen wij daardoor een te kort aan vrijwilligers, dan kunnen wij de plaatsen des needs door *miliciens* aanvullen, dat ook spoedig bruikbare soldaten zijn; maar een te kort aan bruikbare officieren is niet zoo gemakkelijk te verhelpen.

Al deze bedenkingen, M. H., brengen mij tot het besluit, dat, alhoewel ik de voordeelen van eene vereeniging der officiers-kaders van beide legers in 's lands belang waardeer, de bezwaren aan de uitvoering daaraan verbonden zóó groot en van zóó bedenkelijken aard zijn, dat ik eene proeve tot geheele vereeniging niet raadzaam acht. Zeer wenschelijk zou ik het echter vinden, eene nauwere aansluiting daar te stellen op den grondslag van *geheel vrijwillige tijdelijke overplaatsingen*, waardoor men cenige der voordeelen, zonder de nadeelen der vereeniging zou kunnen verkrijgen.

M. i. zou men al dadelijk kunnen beginnen met detacheringen over en weder.

In de laatste jaren zijn van dit leger bij het Indische gedetacheerd geweest 6 à 8 officieren 's jaars, en ook voor 1867 is dit getal, in gemeenschappelijk overleg tusschen de Ministeriën van Koloniën en Oorlog, op 8 luitenants bepaald, die in Indië boven de formatie zullen tellen, en dus daar aan de promotie niet zullen schaden. Dit getal zou ik wenschen minstens verdubbeld te zien. Zij zouden moeten blijven rouleren in avancement bij het Nederlandsche leger, met uitzondering van diegenen, die zich op expeditiën of voor den vijand onderscheiden. Om de lust daartoe aan te moedigen, zou ik hun eene zoo hoog noodige en milde uitrustings-premie willen toekennen, maar niet hooger dan zij, die voor goed naar Indië gaan; latere verhooging van pensioen voor hunne Indische dienstjaren naar het Indisch tarief, en niet zoo als nu, dat zij, even als de officieren van de marine, voor ieder Indisch dienstjaar slechts f 25 meer pensioen krijgen — eene belagchelijke aalmoes! Voorts zou het welligt aan te bevelen zijn, dat zij, die minstens 6 jaren dienst in Indië geprestoerd hebben, later bij

bevordering tot majoor eenigen voorrang boven de anderen zullen hebben, en b. v. aanspraak zullen kunnen maken op $\frac{1}{3}$ of $\frac{1}{2}$ der majoors-plaatsen. Ook zou men later wellicht een diensttermijn in de koloniën verplichtend kunnen stellen voor hen, die aanspraak willen maken op bevordering tot hoofd-officier.

Den verplichten dienstdtijd tot het bekomen van vol pensioen voor Indië zou ik wenschen te stellen op 25 in plaats van 20 jaren, in navolging van hetgeen in Britsch-Indië voor de civiele ambtenaren bestaat; maar van die 25 zou de officier regt moeten hebben op 3 jaren verlof naar Nederland, in twee termijnen, naar de keuze van den belanghebbende, de eerste maal in den regel na 10 jaren werkelijk verblijf in Indië. De heen- en wederreis zou op 'slands kosten per landmail moeten geschieden, en het verlofstraktement geregeld naar het tarief, dat thans voor de verlofgangers 1^e klasse (wegens ziekte) bestaat. Daardoor zou dan vervallen de thans bestaande verkeerde bepaling, dat zij, die soms na 2 of 3 jaren voor herstel van gezondheid naar Nederland vertrekken, veel meer verlofstraktement zullen genieten dan zij, die een verlof krijgen tot belooning van aanhoudende dienst gedurende 12 of 15 jaar! Door deze wijziging in den verplichten dienstdtijd, zou dus het Gouvernement van ieder officier minstens 22 jaren werkelijke dienst hebben in plaats van 19, zoo als nu. De billijkheid vordert echter, dat dan ook de officier voor elk jaar, dat hij langer dan die 22 in Indië dienst doet, daarvoor eene pensioensverhooging erlangt: eene bepaling, die voor onze civiele ambtenaren reeds bestaat.

Op die wijze geloof ik, dat het belang van den officier, zoowel als dat van den Staat, voldoende gewaarborgd is, vooral wanneer men daarbij wilde overgaan tot eene reeds zoo lang gewenschte vermeerdering in getal van eenige der hoogere rangen in het Indische leger.

Het verlofgaan na een zekeren termijn zou ik verplichtend willen maken, want het is niet goed voor den Europeaan, zoowel naar geest als naar ligchaam, om te lang achtereen in tropische gewesten te blijven.

De officieren, die aldus met $1\frac{1}{2}$ jaar verlof in Nederland zouden zijn, zou ik in de gelegenheid willen stellen, nadat zij van hun verlof genoten hebben, des verkiezende, gedurende 2 of 3 jaren daarenboven bij een der korpsen van het Nederlandsche leger

dienst te doen. Deze officieren zouden moeten blijven in het genot van hun Indische verlofstraktement, alhoewel dat hooger is dan de Nederlandsche activiteits-traktementen; wilde men hen op deze laatste onvoldoende betaling brengen, die vooral onvoldoende is voor hen, die sedert jaren de meer ruime levenswijze van Indië gewend zijn, dan zou het geen voordeel zijn en men zou er geene liefhebbers voor vinden. Deze gunst zou ik wenschen toegestaan te zien aan O. I. officieren zooveel mogelijk van overeenkomstigen rang, en ten naastenbij in gelijken getale als de van het Nederl. bij het O. I. leger gedetacheerde officiers. Het korps officieren der W. I. troepen zou ik wenschen alleen door detacheringen van 3 à 4 jaar compleet te houden; — langer verblijf is niet nuttig — ook niet voor de soldaten.

Voorts zou ik ruilingen van Indische en Nederlandsche officieren van overeenkomstigen rang toestaan en bevorderen, en in enkele gevallen ook gedetacheerde officieren van het Indische bij het Nederlandsche leger, en omgekeerd, definitief verplaatsen, wanneer de dienst er door gebaat kon worden.

Aan al degenen, die in Indië zelf tot officier benoemd worden, zou ik wenschen tot conditie te stellen, dat zij, om later aanspraak op bevordering tot majoor te kunnen maken, drie of vier jaren als officier bij het Nederlandsche leger zullen moeten gediend hebben. Hieronder zijn dan van zelve begrepen al de zoogenaamde inlandsche kinderen of zonen van Europeanen en inlandsche moeders, die tegenwoordig in grooten getale door middel van de militaire school te Meester Cornelis als officier in de gelcederen komen. Ik ontken niet, dat er enkelen zeer bruikbare bij zijn, maar door hun eigenaardig karakter en landaard, door hunne totale onbekendheid met Nederland en met Europesche toestanden in het algemeen, missen zij veelal de noodige energie, kennis en overwigt over hunne minderen, eigenschappen, die vooral noodig zijn om als hoofd-officier over Europesche officieren, onder-officieren en soldaten met klem bevel te kunnen voeren, en door wier gemis zij, vooral tegen eenen Europeschen vijand, minder waarde zouden hebben.

Aan den anderen kant zou ik wenschen, dat *alle* jongelingen, die te Breda hunne opleiding genieten, ook die voor het Nederlandsche leger, onderwezen werden in de Maleische taal en in

de O. I. land- en volkenkunde; dit zou hen bij latere detachering of overplaatsing veel spoediger bruikbaar in Indië doen zijn. Tot compensatie bij de studiën, zou men gerust eenigen overtolligen ballast van wiskunst over boord kunnen werpen.

Door deze maatregelen zou, naar ik meen, de naauwere aansluiting der officiers-kaders van de beide legers eene groote schrede voorwaarts doen, de bekendheid van die legers met elkander, over en weder, aanmerkelijk vermeederen, en 's lands dienst er bij winnen, zonder dat er iets op het spel wordt gezet; en hiermede geloof ik het tweede punt van mijn onderwerp voldoende te hebben toegelicht.

Eindelijk, M. H., resumerende al wat ik heden avond over het behandelde onderwerp gezegd heb, kom ik tot de slotsom:

Eene algeheele vereniging der legers, met aflossing van geheele korpsen, is niet wenschelijk en niet uitvoerbaar; slechts voltalligheid en, zoo mogelijk, uitbreiding van het Europeesch element is voor ons Indisch leger voldoende. Alles moet dus aangewend worden om de werving voor de koloniale dienst te bevorderen, en zorgvuldig moet men zich onthouden van alle proefnemingen, die slechts eenigermate het allesoverwegende bezwaar van *gebrek aan vrijwilligers*, dat reeds nu bestaat, zou kunnen doen toenemen.

Eene geheele vereeniging der officiers-kaders met geregelde aflossing, is eene schoone hersenschim, vooreerst voor geene uitvoering vatbaar. Eene naauwere aansluiting door tijdelijke overplaatsingen, over en weder, is echter wenschelijk en uitvoerbaar, en zal, in verband met de andere zoo even door mij verklaarde maatregelen, later welligt het door mij genoemde hoofdbezwaar: „gebrek aan personeel, dat genegen is voor de dienst in de beide legers,” doen verdwijnen, zoodat men dan *langzamerhand* tot eene soort van vereeniging zal kunnen geraken.

En in dit geval kunnen wij, zonder 's lands belang te schaden, gerust zonder overhaasting en zonder schokken te werk gaan. Het geldt hier immers geene levensquaestie van *urgenten* aard, noch voor Indië noch voor Nederland zelve.

Onze belangen en die der koloniën zijn bij het Indische leger, zoo als het thans bestaat, in zeer goede handen, en ook van het Nederlandsche leger zal ik weldra hetzelfde durven te verklaren. Ons leger gaat, wat bruikbaarheid betreft, eene betere toe-

komst te gemoet, onder de krachtige impulsie van dezen Minister van Oorlog, wiens streven het is om onze wapenen op de hoogte van de eischen der nieuwe krijgskunst te brengen, meer soldaten onder de wapens te houden, en de jaarlijksche ligting van miliciens van 11 000 op 14 000 te brengen, allen zaken, waarvoor men thans, meer dan ooit vroeger, een willig oor bij de volksvertegenwoordiging schijnt te zullen vinden. Wanneer daarbij maatregelen worden genomen om het incompleet van vrijwilligers zoo veel mogelijk aan te vullen en beteren geest onder de eenmaal geëngageerden te houden, door meer soldij, minder kleingeestige appèldiensten, minder schoolvosserij, maar meer werkelijke oefeningen met soldaten (niet met touw), dan houde ik mij overtuigd dat het Nederlandsche leger, wanneer het noodig is, op kleinere schaal, even goed als het Pruissische leger in 1866, waarvan $\frac{9}{10}$ ook nimmer vroeger oorlog had gezien, zal toonen opgewassen te zijn voor zijne taak, en den Nederlandschen roem zal weten te handhaven.

En hiermede, M. H.! bedank ik U voor de mij verleende langdurige aandacht.

Nadat de waarnemende *Voorzitter* den heer NETSCHER den dank der Vergadering heeft gebragt, stelt hij de gelegenheid open tot het voeren van discussie over het gesprokene, waarbij hij, in het belang eener ordelijke behandeling, voorstelt dezelfde indeeling te volgen, die de Spreker in acht genomen heeft, en de beide hoofdstellingen niet door elkander te behandelen.

De heer ENGELHARD begint met te verklaren, dat hij zich op een eenigszins moeilijk terrein bevindt, vooreerst wegens de uitnemende wijze, waarop de heer NETSCHER zijne stellingen verdedigd heeft, en ten andere, omdat hij nu vaarwel moet zeggen aan het voornemen, dat hij reeds in de vorige Vergadering had opgevat, om te betoogen, dat de door den heer STIELTJES voorgestelde organisatie des legers ook wenschelijk en mogelijk is voor Oost-Indië.

Spreker wil nu slechts kortelijk mededeelen, wat zijn voornemen was geweest, om daarna te betoogen, dat de heer NETSCHER in

strijd is met de Grondwet, en dat de vereeniging van het Nederlandsche en het Indische leger wél wenschelijk en mogelijk is.

De heer STIELTJES had de noodzakelijkheid èn van een staand leger èn van een militie-leger voor Nederland betoogd. Een staand leger bestaat er, maar het is niet voldoende voor de verdediging van de overzeesche gewesten, en zelfs niet, al mogt het leger voltallig wezen volgens de formatie die daarvoor bestaat: 17 bataillons infanterie, waarvan 2 Europeesche bataillons, terwijl dat de 15 overige bataillons gemengd bestaan uit 4 inlandsche kompagnieën met eene Europeesche en eene Afrikaansche of Amboinesche kompagnie. Die formatie, waarbij nog gevoegd moet worden 4 bataillons pradjoerits, die niet opgericht zijn en enkel op het papier bestaan, is niet voldoende tegenover eenen Europeeschen vijand; want uit het door den heer DE VAYNES VAN BRAKELL medegedeelde (1), blijkt, dat men voor de verdediging van Java veel meer moet hebben (op voet van oorlog, op Java 22 745, op de buitenbezittingen 14 150, totaal 36 895 man infanterie) dan die 18 bataillons (op dit oogenblik bestaan er zelfs maar 17), zoodat men verplicht is bij eenen Europeeschen oorlog, *alle* posten op de buitenbezittingen, die van Sumatra's Westkust uitgezonderd, in te trekken.

Spreker heeft in de vorige vergadering op den voorgrond gesteld, gelijk de heer STIELTJES ook gedaan heeft: „wij hebben eene Grondwet, en die Grondwet moet uitgevoerd worden; daar is geen middelweg op.” Die Grondwet bepaalt in art. 178, dat de Koning ten allen tijde voor eene toereikende landmagt moet zorgen, om te dienen in of buiten Europa, naar de omstandigheden. Nu is het pligt, gevolg te geven aan die bepaling der Grondwet, en eene organisatie voor te dragen, waardoor gelijktijdig de defensie verzekerd is. Het is echter niet mogelijk daarvoor alleen een staand leger in Indië te hebben. Uit het Regeringsreglement leidt Spreker nu de wenschelijkheid af, om in Indië eene soort van politie-leger te vormen, waardoor tevens uitvoering zou kunnen gegeven worden aan art. 57 van dat Reglement, hetgeen, naar het oordeel van Spreker, de afschaffing der heeren-

(1) *De verdediging van Nederlandsch Indië*, enz.; door Jhr. R. G. B. DE VAYNES VAN BRAKELL. 3 St. Amsterdam 1859—1863.

diensten voorschrijft. Een groot gedeelte toch van de heerendiensten is politie-dienst, en Spreker ziet niet in, waarom een leger in vredetijd niet een belangrijk gedeelte van de politie op zich zou kunnen nemen. Ook hier te lande zijn daarvan voorbeelden genoeg: men denke slechts aan de maatregelen tegen den veeftyphus, aan verschillende garnizoensdiensten, die veelal politie-diensten zijn, enz.

Naar aanleiding van deze overwegingen heeft Spreker eene organisatie ontworpen, die hij echter, om niet te langwijdig te worden en niet buiten de orde te gaan, niet in alle bijzonderheden zal mededeelen. Hij wenscht alleen eenige punten te doen uitkomen.

De heer STIELTJES heeft gezegd, dat hier een staand leger van 72 kompagnieën zou noodig wezen; het Indische leger bedraagt op het oogenblik 126 kompagnieën, verdeeld in $17 \times 6 = 102$ veld- en 24 garnizoens-kompagnieën, organiek, uitmakende te zamen $\pm 19\,000$ man infanterie, officieren en soldaten. Spreker wilde de kompagnieën zoodanig detacheren, dat het geheele leger binnen 22 jaar in Indië zou geweest zijn. De heer NETSCHER heeft gezegd, dat eene dergelijke overplaatsing bij kompagnieën niet wenschelijk en niet mogelijk is. Zijn gevoelen wordt door den Spreker niet gedeeld; het is toch hetzelfde, detachementen van 150 en meer man tegelijk, of eene voltallige kompagnie over te voeren. De kosten zullen dezelfde blijven.

Wanneer er quaestie is van naleving der Grondwet, dan mag er geen sprake meer zijn van wenschelijkheid, maar dan is de vraag alleen: „wat schrijft die wet voor? aan welke dringende eischen der defensie moet voldaan worden, met opheffing van zoo veel mogelijk alle bezwaren?”

Nu is het waar, dat de sterfte van Europeanen in Indië groot is, maar die is toch op alle plaatsen van den Archipel niet even groot. Officieren, die verscheidene jaren op Sumatra hebben doorgebracht, hebben meermalen verzekerd, dat dáár de sterfteverhouding minder is, ook blijkende uit de Regeringsopgaven. Dit is met name het geval in de Bovenlanden van dit eiland. Ook in de bergstreken van Java is eene mindere sterfte waar te nemen. Wanneer de heer NETSCHER de sterftestaten van de strandplaatsen en van de hooger gelegen streken had nagegaan, dan zou hij tusschen beide een groot verschil ontdekt hebben.

De heer NETSCHER heeft ook gewezen op de expeditie van 1825, waarvan door den heer WEITZEL een omstandig verhaal is gegeven. Maar moet dit aanleiding geven om te zeggen, dat wanneer men ook nu kompagniën van 150 man overbrengt, men hetzelfde resultaat zal erlangen? Geenszius. Men zal alleen dezelfde resultaten door dezelfde omstandigheden erlangen. Die manschappen werden toen dadelijk te velde gebracht. Zij hebben, van het oogenblik van ontschepping, geene 3 maanden gehad om zich te acclimatiseren, alvorens te velde te gaan. Wanneer nu reeds in Europa de sterfte onder jonge troepen, die te velde worden gebracht, grooter is dan gewoonlijk, dan zal dit nog in veel meerdere mate het geval zijn in Indië.

In de organisatie, die Spr. zich voorstelt, maakt het inlandsch element de hoofdkern uit. Hij rekent slechts op 1/5 of 1/7 gedeelte Europeanen. De heer NETSCHER heeft evenwel vergeten, dat er thans onder het Indische leger vele Amboinezen en Afrikanen gevonden worden. Vooral het Amboineesch element is zeer bruikbaar; het staat gelijk met het Europeesche, zoodat het dit laatste kan aanvullen.

Wat de vereeniging van de officiers-korpsen betreft, gelooft Spr. dat die voor het Indische leger op dit oogenblik niet wensche-lijk is. Iets anders is de overplaatsing. Daaromtrent kan hij uit ondervinding spreken, omdat hij ten gevolge daarvan de dienst heeft verlaten. Tijdelijke overplaatsing van officieren is voor het Nederlandsche leger zeer aan te bevelen; ernstig moet hij er echter tegen waarschuwen, die tijdelijke overplaatsing niet tot eene definitieve te maken. Door die definitieve overplaatsing lijdt het avancement van vele officieren, en dit zet kwaad bloed en doet onwillekeurig antipathie tegen de dienst en tegen Nederland ontstaan.

Om tot eene vereeniging der beide legers te geraken, beveelt hij de volgende drie punten aan. Ten eerste moet de afdeeling militaire zaken bij het Departement van Koloniën overgebracht worden naar het Ministerie van Oorlog, zoodat reeds dadelijk eene administratieve vereeniging zou plaats hebben. Ten tweede moet in Nederland de regiments-formatie afgeschaft worden en de kompagniën een doorlopend nummer erlangen. Ten derde moet het Indische leger, ten minste wettelijk, met het Nederlandsche worden gelijk gesteld, hetgeen thans in de verte zelfs niet plaats

vindt. Hierdoor zou men in zekere mate de spanning doen ophouden, die thans tusschen het Nederlandsche en Indische leger bestaat. Vóór men tot eene vereeniging overgaat, is het billijk dat men beiden gelijke regten geeft.

De heer SCHADE VAN WESTRUM zegt, dat eene verbetering der beide legers wenschelijk en noodig is. De verbetering kan men hoofdzakelijk erlangen door meer vrijwilligers te krijgen; maar het verkrijgen van dat groot aantal vrijwilligers is, als het ware, eene quaestie van industrie: hoe meer deze bloeit, hoe minder soldaten.

Zoo lang men de toekomst en het tegenwoordige lot van den soldaat niet verbetert, en ze niet minstens gelijk stelt met die van den burgerman, zullen alle organisatiën schipbreuk lijden.

In Indië is Spr. in de gelegenheid geweest, het oordeel van de soldaten zelve over hunnen toestand te vernemen, en dat oordeel komt hierop neder: zij beschouwen het soldaat zijn als een metier. Even als een loodgieter zijn leven waagt door op de daken te klimmen, en een mijnwerker door onder den grond te graven, zoo ook moet de soldaat zich bloot stellen om doodgeschoten te worden; — maar hij offert bovendien vrijheid en familie-leven op. Wanneer nu de manschappen, die men als soldaat in dienst neemt, vooraf niet weten dat zij later betrekkelijk onbekommerd zullen kunnen leven, blijven zij liever in hun land, en zoeken bij de industrie hetzelfde schrale tractement, maar met vrijheid en familie-leven.

Wij moeten mannen hebben in de kracht van hun leven. Spr. heeft niets tegen de gouden medaille, maar dat „brevet de longévité” moet niet meer actief gedragen worden; liever gaf hij op 45jarigen leeftijd een goed pensioen.

Een sergeant-majoor krijgt f 240 pensioen, en een agent van politie te Rotterdam f 300!

Een soldaat, die 20 jaren in Indië actief heeft gediend, ontvangt 80 centen in de week meer dan een soldaat, die hier 30 jaren rondwandelt. Spr. vergelijkt de toekomst van een soldaat, die de Willemsorde heeft gekregen, met die van den Franschman, gedecoreerd met de „Médaille de valeur et discipline” of met het „Légion d'honneur”, en die vergelijking is niet zeer ten gunste van onze decoratiën.

De vreemdeling kent zeer goed onze „militaire effecten” en de waarde daarvan. Het is te verwonderen, dat wij nog zoo vele vreemdelingen krijgen!

Spr. wijst er op, dat de dienstdtijd in Indië veel te lang is. Nadat een soldaat 20 jaren in Indië is geweest, is hij tot niets meer geschikt, ongetrouwd, en hij komt als vreemdeling in zijn land terug. Als hij 12 of 14 jaren in Indië is geweest, dan verlangt hij naar Europa terug te keeren; hij is dan meestal ongeschikt voor Indië, maar zou hier nog uitmuntende diensten kunnen bewijzen.

Spr. acht, met den heer NETSCHEB, eene vereeniging van de beide legers niet wenschelijk, maar wel verlangt hij eene gedeeltelijke vereeniging. De soldaat, die 14 jaren in Indië gediend heeft, zou nog zeer goed zes jaren in Nederland kunnen dienen. Het gevolg van zulk eene regeling zou zijn, dat men eenigszins meer vrijwilligers zou krijgen en houden. Ook enkele vreemdelingen zou men kunnen gebruiken, waartoe men bij voorkeur Noord-Duitschers, geen Franschen of Italianen, moet nemen. Maar men zou hun dan bijv. een pensioen van $\pm$ f5 in de week moeten verzekeren.

De formatie, door den heer STELTJES voorgesteld, zou dat alles zeer in de hand werken; doch dan dienen hier ook de soldijen en garnizoenen te verbeteren.

Spr. doet nog opmerken omtrent de vreemdelingen, dat men ze wel eens verkeerd heeft beoordeeld, en ze met elkander verwart. Als men van kwaad volk spreekt, noemt men de Zwitsers, zoo als sommige menschen alle Oosterlingen Indianen noemen.

Als waarnemend auditeur-militair, bij gelegenheid van een complot te Willem I, heeft Spr. geleerd, dat elke natie zijn contingent uitschot levert, maar over het algemeen bestaat er geen reden om tegen de vreemdelingen vooringenomen te zijn.

Spr. kan zich niet vereenigen met het denkbeeld van sommigen, om tot lotsverbetering oude militairen op Java te koloniseren; zij verwilderen. Wel zou hij oude onder-officieren, na zesjarige dienst in Indië, hier of in de koloniën zonder examen tot officier of dienstdoend officier willen bevorderen. Wij hebben tegenwoordig zoo vele hoogst fatsoenlijke onder-officieren, maar zonder eenigen militairen geest. Zij leggen wel het eerste en tweede examen af —

waarvan het onderscheid is, dat die van het eerste wat meer over Psammethichus en den gelijkvormigen drieboek weten te praten, en de laatsten meer over de dienst.

Gelijk de soldaten, die 12 of 14 jaren in Indië dienen, bij ons in Nederland eene kern van oude gedienden zouden vormen, zoo zou het detacheren van onder-officieren ook goede vruchten dragen: Indië zou meer jonge menschen krijgen.

De Heer NETSCHER meent teregt, dat, wanneer de inlandsche kinderen meer in Europa dienden, er een betere geest in zou komen. Spr. heeft er velen gekend, die uitmuntende officieren waren, en zelfs zijn er op het oogenblik die uitstekend zijn; doch die ontvingen hunne opvoeding in Europa. Het is te veel geveegd van hen, die nooit hier waren, het minste gevoel voor Nederland te verlangen.

Spr. meent, dat, als men onder-officieren van die klasse van menschen goede vooruitzigten gaf om officier te worden, wanneer zij eenige jaren in Nederland dienden, men een groot getal goede vrijwilligers zou krijgen. Kampen en Meester Cornelis kunnen blijven bestaan, doch de officieren van Meester Cornelis eenige jaren hier, en die van Kampen in Indië.

Spr. drukt ten slotte den wensch uit, dat de vereeniging der beide legers hierin moge bestaan: dat de diensttijd voor beide kan verdeeld worden met daaraan verbondene voordeelen.

De heer ROORDA VAN EYSINGA zegt het volgende: „Mijnheer de Voorzitter! Ik zal niet veel in de détails treden, want ik mis allen aanleg voor Minister van Oorlog, en zal dus voornamelijk spreken tegen het beginsel. De heer NETSCHER heeft zich beroepen op eene autoriteit, den kolonel DE VAYNES VAN BRAKELL. Ik zal daartegen aanvoeren eene andere autoriteit, die in Indië getoond heeft een' snellen en juisten blik te bezitten, den heer STIELTJES. Nu zijn wij nog even ver. De verhandeling van den heer NETSCHER is eene opsomming van bezwaren, wel is waar met talent gedaan, maar ik geloof, dat zij nog meer waarde zou gehad hebben, als hij eenige bezwaren had uit den weg geruimd.

Een bevoegd volksvertegenwoordiger heeft gezegd, dat ons legertje uitmuntend moet zijn. Ik ben dit volkomen met hem eens, en aan de vorming van dat leger moeten dan ook alle

andere bedenkingen ondergeschikt worden gemaakt in het belang van ons volk. De heer NETSCHER heeft zelf erkend, dat de officier, in Indië gevormd, meer krijgsservaring heeft.

De bezwaren tegen ineensmelting van de legers laten zich zoo wat reduceren tot de volgende:

De Grondwet. Als deze in strijd is met de vorming van een goed leger, moet die Grondwet maar worden veranderd. Althans ik geloof niet aan de onfeilbaarheid van de vijf mannen, die hare 199 artikelen hebben gemaakt.

De geldelijke quaestie. Ook deze moet op den achtergrond treden voor het hoogere belang. (Zie *Naschrift*).

Het klimaat. De bedenking, hieraan ontleend, heeft alleen waarde, als men zich beroept op hetgeen tot heden gedaan (en verkeerd gedaan) is. Zeer zeker is in Indië de sterfte aan de stranden groot, maar zij vermindert, naarmate men boven de zee stijgt. Dit is zelfs waar voor inlanders en Afrikanen. Men kan de cijfers daaromtrent vinden in het boekje van FRIEDMANN. Geleerden hebben beweerd, dat men onder de keerkringen alleen koloniseren kan op bergvlakten of plateaux, die, geloof ik, precies minstens 6000 voeten hoog moeten zijn. Maar het geldt hier niet de vraag van kolonisatie; het komt er slechts op aan de militairen gezond te doen leven. Dit is mogelijk op 3000 voeten. Men heeft daar altijd een warmtegraad, als hier in April. Ik heb daar soms den thermometer des morgens om 6 uur waargenomen op 70°, des middags om half twee op 71°; dus geene snelle afwisseling van temperatuur. Men legge daarom de Europeanen, die in Indië komen, in hooge sanitaria. Ik zou daarom ook zijn voor de toepassing van een ander denkbeeld van den heer STIELTJES: den aanleg van smalle, goedkoope spoorwegen naar de bergen.

Het is wel mogelijk, dat een militair daar, op 3000 voeten, niet zoo oud wordt als hier, maar een officier, die altijd in Zeeland aan Zeeuwsche koortsen heeft geleden, leeft ook zoo lang niet als iemand, die altijd in Maastricht heeft gelegen.

De ontevredenheid van de inlandsche militairen. Ook nu rouleren zij niet met de Europeesche, en toch vindt men niets van die ontevredenheid. Mogen ook al enkele Engelsche officieren hunne ingenomenheid met ons stelsel hebben te kennen gegeven, het

is zeker, dat het Engelsche Gouvernement het nog niet heeft overgenomen.

Het Indische leger. Als het waar was, dat het Indische leger nadeel leed onder de ineensmelting, zou ik, hoezeer ik ook aan dat leger gehecht ben, willen, dat zijne belangen wijken voor die van het geheel. Men verwacht bij ons te dikwijls de belangen van een deel met die van het geheel. Als de Oud-Soldaat in den *Nieuwen Militairen Spectator* zegt: „wij moeten minder kavallerie hebben,” wordt er dadelijk een kreet geslaakt door een' kavallerie-officier in het *Dagblad van Zuidholland*, dat zoo iets in het nadeel zou zijn van de kavallerie-officiëren. Maar dat is de vraag niet! Zoo ook hier. Het Indische leger is een deel van het geheel.

Maar ik ben niet van meening, dat dit leger nadeel zou lijden door de ineensmelting. Integendeel, ik geloof, dat het daardoor minder zou gekluisterd worden aan *concubines*, en minder oudgasterig zou zijn. Ik zeg niet, dat ieder officier, die twintig jaren in Indië is geweest, een oudgast is, maar het is zeker, dat er oudgasten onder zijn (1).

Om te resumeren: De „liberalen” hadden altijd vroeger den mond vol van de gemeenschap van kennis en belang tusschen Indië en het moederland. Die gemeenschap zal bevorderd worden door de ineensmelting van de twee legers. Meer en meer moeten de Europeanen in Indië, dus ook de Europeesche militairen, bestuurd worden als die van eene onzer provinciën, bij voorbeeld Overijssel of Limburg.

De heer BOOMS meent te moeten doen opmerken, dat de heer NETSCHER wel de normale aanvulling van het Indische leger heeft besproken, maar niet de vraag, hoe wij dat leger, ingeval van een opstand als in Britsch-Indië, of van een plotselings opkomenden oorlog, zullen versterken. Wanneer wij daartoe geene troepen onder de hand hebben, zal hieruit voor het minst een aanzienlijk tijdverlies voortvloeijen, en er is dan geen tijd te verliezen.

De heer NETSCHER antwoordt aan den heer BOOMS, dat wij bij eene dergelijke eventualiteit zullen doen wat de noodzakelijkheid

(1) De ineensmelting zou ook bevorderlijk zijn aan de wetenschappelijke vorming. Als men te lang in Indië blijft, verlooft te dikwijls de lust tot studie.

gebiedt, en wat mogelijk is. Wij zullen dan trachten de werving te bevorderen door middel van hooge premiën, die in zoodanige omstandigheden niet eens altijd noodig zullen zijn. In 1848, toen onze tweede expeditie naar Bali mislukt was en het Indische leger versterkt moest worden, heeft men gezien dat zich binnen slechts 3 à 4 dagen, alleen van het regiment grenadiers en jagers, 150 manschappen verbonden, tegen een handgeld van slechts f10. 't Is ongelooflijk, en toch waar! Maar toen werkte het bewust-zijn, dat Nederland in gevaar verkeerde! Als de nood dreigt, zal men steeds manschappen genoeg krijgen, zoowel om onze grenzen als om Indië te verdedigen, en zoo men ze niet bekomen mogt, heeft Nederland nog altijd geld genoeg gehad om buitenlanders te werven. Doch in dergelijke gevallen van calamiteit hebben de Nederlanders altijd hun bloed veil gehad, om dit voor het land of zijne koloniën ten offer te brengen. In zoodanig geval, gelooft Spreker, dat wij geene moeite zouden hebben om eene krachtige versterking naar Indië te zenden. De manschappen kwamen zich in 1848 aanmelden uit zucht om gevaren te trotseren; dit spoorde niet alleen militairen aan, maar ook burgers, die naar avonturen haakten. Dit verschijnsel doet zich trouwens bij alle oorlogen voor. Engeland, dat nu moeite heeft om 193 000 vrijwilligers op de been te houden, heeft in den Krim-oorlog geen moeite gehad om er 330 000 te krijgen! Daar waren 30 000 vreemdelingen onder (Zwitsers, Italianen, Duitschers, enz.), maar de overigen waren allen uit Engeland, Schotland en Ierland. Nu gelooft Spreker wel niet, dat wij, in geval van nood, 10 000 à 20 000 vrijwilligers zouden krijgen — *à l'impossible nul n'est tenu*, — maar hij meent dat wij er toch wel 6000 zouden kunnen bekomen, even als 3000 in 1848, en is dus van oordeel, dat er te dien opzichte geen wezenlijk bezwaar kan bestaan tegen het door hem aangevoerde.

Hij beschouwt den heer SCHADE VAN WESTRUM als een bondgenoot. Die heer toch heeft de stellingen van Spreker eerder bekrachtigd dan ontzenuwd. Spreker vindt het standpunt, waarop de heer SCHADE VAN WESTRUM zich plaatst bij de beoordeeling der positie van den soldaat, zeer juist, en heeft reeds in eene vorige vergadering, toen dit punt ter sprake is gebracht, trachten aan te toonen, dat het lot van den soldaat moet verbeterd wor-

den, daar er zich anders op den duur geen liefhebbers voor de dienst zullen opdoen. Hij gelooft echter, dat de heer SCHADE VAN WESTRUM wel wat te ver gaat. De loodgieter en de mijnwerker, die hun leven wagen, worden er voor betaald, doch ook alleen als zij werken. Niemand zorgt voor hun ouden dag, en zij worden niet zoodanig betaald, dat zij genoeg overhouden om in hun ouderdom te gaan rentenieren. Spreker erkent echter, dat de vergelijking niet volkomen opgaat; hij wil het lot van den militair, die voor 's lands belangen strijdt, gaarne in de toekomst verzekerd zien; dat is billijk, en dat waarborgt den Staat langduriger en trouwer diensten van zijne dienaren. Men moet echter zijne eischen niet te hoog stellen. Het pensioen — dit erkent Spr. — is te laag, maar de belooning voor militaire verdiensten hier te lande aan de Willemsorde verbonden, is niet minder dan in Frankrijk voor het Legioen van Eer. Hier is die belooning de helft der bezoldiging boven het tractement. Voor den soldaat der infanterie in Indië bedraagt dus die verhooging $f 0,20$ per dag, dat is $f 72$ per jaar. Voor den onder-officier is het $f 0,45$ per dag, of $f 165$ per jaar, en deze verhooging is een inkomen, dat de gedecoreerde zijn geheele leven behoudt. Spr. gelooft dus, dat de heer SCHADE zijn eischen wel eenigszins overdreven heeft, en de belooningen voor ridders der Militaire Willemsorde niet te gering zijn.

Het verdeelen van den dienstdag over de koloniën en het moederland zou Spr. niet kwaad vinden, en ook zou dan, in verband daarmee, die gezamenlijke dienstdag tot verkrijging van pensioen iets korter dienen te zijn. De door hem ontwikkelde denkbeelden verzetten zich daartegen ook niet. Niets belet den Oost-Indischen soldaat, thans hier in Nederland zijn dienstdag te voltooien; hij wenscht zulks echter zelf niet, uithoofde van het minder aangename van de dienst en de karige bezoldiging hier te lande. Wanneer men dus den dienstdag vermindert en de soldij verhoogt, zullen waarschijnlijk velen in Nederlandsche dienst overgaan, ook bij het tegenwoordige stelsel.

Tegenwoordig reeds kan een onder-officier, wanneer hij acht jaren effectieve dienst heeft en zich binnen een jaar na het ontvangen van zijn paspoort aanmeldt, zich te Harderwijk voor het Indische leger reëngageren zonder verlies van zijn rang. Spr. zou

wenschen, dat deze bepaling werd uitgebreid, en dat allen, die acht jaren in Indië in militaire dienst hebben doorgebracht, zich zonder verlies van hun rang ook voor de dienst hier te lande zouden kunnen engageren; hetgeen ook al weder een stap verder zou zijn op den door den heer SCHADE gewenschten weg. Spr. meent, dat wanneer hierop slechts de aandacht van den Minister van Oorlog wordt gevestigd, deze wenschelijke en billijke bepaling wel tot stand zal komen.

De heer ROORDA heeft Spr. verweten wel bezwaren te hebben geopperd, maar die niet te hebben opgeruimd; het ligt evenwel buiten de magt van den Spr., die bezwaren op te ruimen. Het is niet de schuld van Spr., wanneer een militair zich liever verbindt òf voor de dienst hier te lande, òf voor de dienst in de koloniën, — dan voor de dienst hier en in Indië, naar goedvinden der Regering. Het is niet zijne schuld, dat die militair niet wil gedesigneerd worden voor eene dienst, die hem niet behaagt. Wist Spr. een middel om hieraan te gemoet te komen, hij zou zich beijveren het aan de hand te doen.

Verder zeide de heer ROORDA, dat men den pas aangekomen militair in Indië zou moeten opnemen in sanitariën, opgerigt in hoog gelegen streken. Ook Spr. heeft reeds met een woord er op gewezen, dat dit ongetwijfeld een gunstig effect op den gezondheidstoestand zou hebben, doch dat dit stelsel ruimte van soldaten en geld vordert. Bij gebreke van dien moet Spr. verder opmerken, dat *après tout* de soldaat echter ook in Indië is om gebruikt te worden, en niet om in gezondheids-établissemerten te worden verpleegd.

Wat het concubinage betreft, dit heeft hier misschien ook wel eveneens plaats, alhoewel op eenigszins andere wijze.

De heer ROORDA VAN EYSINGA zegt: „Het is mijne bedoeling niet geweest de Europeische militairen twintig jaren in sanitaria te leggen, maar alleen in het begin, twee of drie jaren, als overgangsmaatregel, tot bevordering van het acclimatatie-proces, en de geacclimateerden naar lagere streken. De Engelschen hebben betere middelen. Zij zenden hunne regimenten uit Engeland eerst naar de Kaap de Goede Hoop, van de Kaap naar St. Helena, en zoo telkens naar eene warmere kolonie. Nu het toch te doen is om een

middel, zal ik wijzen op één, waarvan ik vóór een jaar gelezen heb in een Engelsch tijdschrift, namelijk de soldaten in de bergen tuinen te doen aanleggen; zij zouden dan minder heul zoeken bij den arak-Chinees. Als ik meer middelen vind, zal ik ze aan de hand doen.

(*Naschrift.*) Men zou de groote kosten gedeeltelijk kunnen goed maken, door de militairen hier te lande en in Indië te bezigen voor den aanleg van openbare werken, als wegen, spoorwegen, scheepvaart- en vloeiings-kanalen. Dit geschiedt ook in Zweden, Italië en Algerië. Ieder weet, dat ook de Romeinen dit deden, en toch waren hunne legioenen goed gedisciplineerd."

De heer VAN ROUVEROY zegt, in verband met de verklaring van den heer NETSCHER, dat hij het leger in Indië steeds op zoodanige sterkte wenschte te zien, dat men daar zooveel mogelijk op alle eventualiteiten was voorbereid; dat er, wel is waar, in 1848 veel enthousiasme bestond, en dat hij de toen voor het Indische leger aangeworven manschappen in Indië heeft zien aankomen. Het waren flinke soldaten. Voor een groot gedeelte hebben zij aan de derde expeditie naar Bali deelgenomen, maar velen zijn naar de binnenlanden van Java en elders gezonden. Het getal vrijwilligers was toch zoo groot, dat men twee der expeditionaire bataillons met eene kompagnie boven de gewone formatie kon zamen stellen. De verliezen, die evenwel grootendeels door sterfte geleden werden, waren zoo aanzienlijk, dat men na afloop der expeditie ter naauwernood die bataillons op de gewone formatie en sterkte kon brengen. Dat vele der aangeworven vrijwilligers naar elders gezonden werden, veroorzaakte natuurlijk ontevredenheid, want dit was het doel niet waarvoor zij zich hadden geëngageerd. Op die wijze werd het enthousiasme onderdrukt. Die manschappen hadden gewenscht voor den vijand gebragt te worden, en toch zou het verstandig geweest zijn, indien men met allen zoo gehandeld had.

Spreeker zou wenschen dat hier te lande, indien het kon geschieden, een korps werd opgericht voor de Indische dienst, waarbij de soldaten, die in Indië gediend hadden, zouden kunnen worden ingedeeld; dat men de reëngagementen meer aanmoedigde en, bij de toekenning van gagement, de dienstjaren, die aan eene interruptie waren voorafgegaan, niet liet vervallen.

De heer NETSCHER geeft zijne adhaesie te kennen aan hetgeen door den heer ROUVEROY is gezegd. Aan Spr. is evenwel nogmaals gevraagd: wat zal men moeten doen, wanneer het leger blijkt onvoldoende te zijn? Spr. meent dat men niet altijd een leger op de been kan houden, dat in *alle* omstandigheden blijkt voldoende te zijn, zoodat men in dergelijke gevallen moet handelen, gelijk men meent het meest in 't belang van het land te zijn. Daarvoor zijn, zoo min met het bestaande als met eenig ander stelsel, vooraf vaste regelen aan te geven.

Wil men den soldaat het eerste jaar naar eene gezondere plaats zenden, om hem des te beter te acclimateren, vóór dat hij naar het oorlogstoonel gaat, des te beter. Maar Spreker geloof niet dat men bedrog tegen den soldaat pleegt, wanneer men hem daarheen zendt, waar 's lands belang zijne tegenwoordigheid eischt. De opperbevelhebber of het bestuur in Indië moet vrij blijven, om de strijdkrachten naar goedvinden te gebruiken. Is het gevolg daarvan, dat zij spoedig den dood vinden, — in Gods naam, daarvoor zijn de soldaten! Spreker heeft niet van het ongezond klimaat gewaagd uit overdreven vrees, omdat de soldaat daar ziek wordt en sterft. Wanneer 's lands belang het medebrengt, moeten des noods allen sterven! Maar is het *niet* noodig, dan moet men het zooveel mogelijk vermijden, en Spr. heeft het slechts als een bezwaar opgesomd, dat het geregeld onder de wapenen houden van een zeker cijfer van legermagt in den weg stant of ten minste bemoeijelijkt.

De heer VAN ROUVEROY meent andermaal te moeten doen uitkomen, dat hij alleen vreest, dat het enthousiasme bij den soldaat zou worden uitgedoofd, indien hij, in Indië komende, niet onmiddellijk voor den vijand werd gebragt, maar eerst naar de binnenlanden gezonden om te acclimateren, terwijl de plaatsen in de bataillons, die op expeditie moesten gaan, door oud-soldaten zouden worden aangevuld. Indien het denkbeeld van den heer NETSCHER met verstand werd toegepast, zou dit toch het geval zijn en later nadeelig op de werving kunnen werken. Spr. herinnert dat het wel weder zou kunnen gaan als met de vrijwilligers van 1848, die, naar de binnenlanden gezonden, den vijand nooit hebben gezien. Spr. kan zich daarover met grond

uitlaten, want voor velen hunner heeft hij in 1854 hun paspoort aangevraagd.

De heer ENGELHARD doet opmerken, dat de heer NETSCHER de vraag heeft over het hoofd gezien, wat de Grondwet beveelt, en hoe de eischen der defensie met haar in overeenstemming kunnen gebragt worden. De eerste vraag is, of de Grondwet beveelt dat er één leger zal zijn? Zoo ja, hoe moet het dan worden georganiseerd? Beantwoordt men die vragen niet, dan verwerpt men de Grondwet. De heer NETSCHER heeft wel vele bezwaren geopperd, maar de groote quaestie, of de Grondwet één leger wil en hoe dat moet georganiseerd worden, heeft hij over het hoofd gezien. Te voldoen aan de Grondwet, dat is de eerste pligt van den militair.

De heer BOOMS zegt, dat hij geen bevredigend antwoord op zijne vraag heeft vernomen. Wat de heer VAN ROUVEROY voorstelde, zou mogelijk eene gedeeltelijke oplossing kunnen zijn. Met den heer NETSCHER wil hij aannemen, dat de geestdrift in het gestelde geval wel zóó groot zal zijn, om ons in eenige maanden tijds 3000 of meer vrijwilligers te bezorgen; maar dat zou ons niet veel helpen, want voor zooveel dit rekruten zijn, moeten zij eerst worden afgerigt, en de oorlog eenmaal uitgebroken zijnde, zal het zenden van troepen naar Java zeer moeilijk, zoo niet onmogelijk wezen. Wij moeten dus troepen onder de hand hebben, om die terstond te kunnen afzenden. Hij erkent gaarne dat de oplossing van de door hem gestelde vraag eene moeilijke is, maar moet men die oplossing daarom niet beproeven?

De heer NETSCHER erkent, dat het een groot bezwaar zou zijn, indien wij in Indië troepen noodig hadden en geen middelen om ze over te zenden; maar niemand kan het onmogelijke doen! Spr. kan intusschen niet met den heer BOOMS aannemen, dat de heer ROUVEROY eene gedeeltelijke oplossing heeft gegeven. Het denkbeeld van dien heer is niet nieuw, en doet hem denken aan een plan, waarover vijf jaren geleden door den heer VAN REES eene zeer belangwekkende brochure is geschreven. Men zou een Indisch legioen, eene Indische reserve in het moederland vormen

uit oude soldaten, die reeds een termijn in Indië gediend hadden. Spr. heeft echter reeds met officiële cijfers aangetoond, hoe uiterst gering het getal dier soldaten is, en hoe wij ze jaarlijks noodig hebben tot aanvulling van het incompleet. Daarom heeft hij dit punt in zijne rede niet aangeroerd, dewijl het de lijst zijner bezwaren met een nieuw bezwaar zou hebben vermeerderd.

Wanneer het *mogelijk* ware dat Indisch legioen te formeren uit de van Indië terugkeerende manschappen, die men hier zou kunnen reëngageren, indien men hun lot namelijk aangenamer maakte en hen beter betaalde, en wanneer men dan nog genoeg manschappen overhield voor de jaarlijksche suppletie-troepen voor Indië — zou Spr. dat denkbeeld zeer toejuichen. Maar, zegt Spr., nu reeds komt men hier 500 man aan jaarlijksche suppletie voor Indië te kort. Wanneer men dus van de soldaten, die te Harderwijk voor den tweeden termijn moeten scheep gaan, een deel voor het Indisch legioen wilde afzonderen, dan zou er nog meer aan de suppletie-troepen te kort komen. Spr. zou dat grooter nadeel achten dan het gevaar, dat in een zeldzaam geval van grooten nood geen troepen beschikbaar mogten zijn om onmiddelijk naar Indië te worden gezonden. Spr. gelooft, dat dusdanige oplossing van de vraag zou zijn *au détriment* van de geregelde dienst; — maar eene in alle opzichten voldoende oplossing te geven, Spr. kan het niet, en hij zou gaarne weten, of iemand anders daartoe in staat is.

De heer WEITZEL wenscht in 't algemeen zijne adhaesie te betuigen aan hetgeen de heer NETSCHER met betrekking tot het eerste punt gezegd heeft. Op enkele uitzonderingen van ondergeschikten aard na, kan Spr. zich daarmede vereenigen. Spr. zegt dit, dewijl het hem van belang toeschijnt, dat men in deze Vereeniging elkander niet slechts bestrijde, maar ook blijken van adhaesie geve, wanneer daartoe termen bestaan. Op die wijze moet men trachten eene publieke opinie te vormen, en als die aangaande eenig denkbeeld bestaat, dan komt het van lieverlede tot stand, wanneer het goed is, of de verwezenlijking er van wordt verhinderd, wanneer het schadelijk is. Dus door ook adhaesie te betuigen, kan deze Vergadering nog meer nut stichten dan zij zelfs tot nog toe gedaan heeft.

Spreker wenscht nog een woord te zeggen over het onderwerp, door de laatste Sprekers behandeld. Het is geweest alsof men sprak om de oplossing van zeker raadsel te verkrijgen. Spreker kan het niet oplossen, maar misschien daartoe bijdragen. Hij gelooft, dat, om te voorzien in de moeilijkheid door den heer Booms geopperd, ook nog dit in aanmerking moet worden genomen:

1°. ten aanzien der defensie van Java moet niet langer een systeem worden gevolgd, dat 12 000 man meer vereischt dan wij ooit hebben kunnen vinden, maar een eenvoudig systeem, dat wij kunnen uitvoeren met de troepen die wij beschikbaar hebben, en die wij dan zorgen moeten dat steeds op Java aanwezig zijn;

2°. ten aanzien der buitenbezittingen moeten wij de agressieve houding laten varen, die in de laatste jaren aangenomen is, en de annexatiën inkrimpen, want men moet niet uit het oog verliezen, dat voor ieder nieuw gewest, hetgeen aan de Gouvernementslanden geannexeerd wordt, eene vaste vermeerdering van troepen noodig is. Telkens wordt voor een zoodanig gewest een garnizoens-bataillon opgericht, dat uit Nederland moet komen, en voltallig worden gehouden.

Derhalve: inkrimping en vereenvoudiging van ons defensie-stelsel op Java; zoo min mogelijk annexatiën en expeditiën, en eindelijk de troepen, op Java bestendig en, zooveel in onze magt is, compleet houden.

De beraadslaging over dit onderwerp wordt gesloten.

De heer SALVADOR vraagt daarna het woord en zegt, na het van den waarnemenden Voorzitter bekomen te hebben, dat hij nog kortelijk de aandacht wenscht te vestigen op de brochure van den heer SYPKENS, waarvan exemplaren aan de Vereeniging zijn toegezonden. Spreker acht het een geschrift, dat alle belangstelling verdient. De heer SYPKENS, thans woonachtig te Etten bij Terborgh, in Gelderland, is een vrijwilliger van 1830 geweest, die voor het Vaderland en zonder enig persoonlijk belang dienst heeft genomen. Het is een man van beschaving, die bij elke voor komende gelegenheid wijst op de wenschelijkheid, dat wij onze weerbaarheid in stand houden. Hij heeft eerst eene brochure ge-

schreven over den volksgeest in 1830—31; later „Blikken op de Ruyters standbeeld”; en in de derde plaats de nu bedoelde brochure, van wier toezending de Voorzitter mededeeling heeft gedaan. In 1863 volgde daar weder eene brochure op, om datzelfde denkbeeld verder uit te werken en om aan te wijzen, dat het jaar 1863, toen besloten werd om een monument op te rigten tot herdenking van het 50jarig herstel onzer onafhankelijkheid, een geschikt oogenblik was om het „Fonds tot aanmoediging van de gewapende dienst” te stijven. In één woord, de heer SYPKENS heeft den slag om in populairen vorm te schrijven, en geeft te gelijk het bewijs, dat hij een man van educatie is.

Spreeker heeft dit vooraf laten gaan, om de aandacht op de brochure te vestigen, en kan er eene zeer gunstige getuigenis bijvoegen, die in deze vergadering gewigt zal hebben. Over deze brochure is in de *Nederlandsche Spectator* van 15 Februarij 1862, n°. 7, eene vrij uitvoerige en zeer gunstige recensie geplaatst, en de schrijver daarvan was de heer LODEWIJK MULDER, de geachte Eerste Secretaris dezer Vereeniging. Het kan dus goed zijn, daar men het hier toch eens is over de noodzakelijkheid om de weerbaarheid te versterken, om op deze brochure te letten en, na er kennis van te hebben genomen, haar te helpen verspreiden, niet zoo zeer onder de wetenschappelijke mannen — want die hebben het minder noodig — maar onder de menschen bij welke de overtuiging moet gevestigd worden, dat wij waakzaam behooren te blijven.

Nadat 24 nieuwe leden zijn aangenomen, wordt de Vergadering gesloten.

Namens het Bestuur,
S. A. LUTZ,
Tweede Secretaris.

VERVOLG

OP

DE NAAMLIJST DER LEDEN.

Aangenomen leden in de Vergadering van 25
Januarij 1867.

'sGravenhage.

Grisart, (A. L. F. A.) Ridmeester, Adjudant bij den Inspecteur
der Kavallerie.
Karnebeek, (Jhr. H. A. van) gepens. Schout-bij-nacht, Adjudant
in buitengewone dienst van Z. M. den Koning.
Pinto, (M. L. de) Kapitein der Schutterij.
Raat, (H.) gepens. Majoor van het O. I. leger.
Sirtema van Grovestins, (Mr. L. J. D. Baron)
Stockum, (W. P. van) Boekhandelaar.
Vlieland Hein, (Mr. B. M.) Advocaat.
Zuijlen, (G. E. V. L. van) Kapitein der Genie bij het O. I. leger.

Amsterdam.

Matthijssen, (P. A.) Schout-bij-nacht, Directeur en Kommandant
der Marine.

Breda.

Goudriaan, (J. F.) 1^e Luit. der Artillerie, Adjudant van den Gou-
verneur der K. M. Akademie.
Slingelandt, (M. J. H. Baron van) 1^e Luit. bij het 2^e Reg.
Vest.-Artillerie.

Dordrecht.

Beijerinck, (W.) Kapitein der Artillerie.

Harderwijk.

Vlierden, (M. J. W. van) 1e Luit. der Infanterie.

's Hertogenbosch.

Baum, (G. A.) 1e Officier van Gez. 2e klasse.

Kluppell, (A. S. F.) Kapitein bij het 5e Reg. Infanterie.

Prins, (T.) Kapitein der Maréchaussée.

Maastricht.

Sepp, (C. E.) 1e Luit. bij het 2e Reg. Infanterie.

Vinkhuijzen, (P.) 2e Luit. bij het 2e Reg. Infanterie.

Middelburg.

Thoe Schwartzenberg en Hohelandsberg, (Baron M.) Controleur der belastingen, Kamerheer van Z. M. den Koning.

Utrecht.

Diemer, (F.) 1e Luit. bij het Reg. Veld-Artillerie.

Venlo.

Heumen, (J. F. H. van) Ridmeester bij het 5^e Reg. Dragonders.

Kool, (A.) 1^e Luit. bij den Generalen staf.

Wedden, (J. van der) 2^e Luit. der Kavallerie.

Woerden.

Dorth, (J. W. D. van) 1^e Luit. bij het 4^e Reg. Infanterie.

CORRESPONDENTEN.

Gouda: Wieling, (C. J. H.) 2^e Luit. bij het 4^e Reg. Inf.

Leeuwarden: Jolle, (P. J. Le) 2^e Luit. bij het 8^e Reg. Inf.

ERRATA.

In de vorige naamlijst, op blz. 171, *staat*: Calkoen, (A.) *moet zijn*: Calkoen, (Jhr. A.).

Op blz. 174 *staat*: Prins, 2^e Luit. bij het 5^e Reg. Dragonders, *moet zijn*: Prins, (C. A.) 2^e Luit. bij het 5^e Reg. Infanterie.